



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2

การศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ
ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

Study of routes, forms, and wellness tourism activities
In a potential tourist destination of Ranong Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุปผา วงษ์พันธุ์ทา และคณะ

พฤษภาคม 2563

สัญญาเลขที่ RDG62T0037

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2

การศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ
ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

Study of routes, forms, and wellness tourism activities
In a potential tourist destination of Ranong Province.

คณะผู้วิจัย		สังกัด
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุปผา	วงศ์พันธุ์ทา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
2. นางสาวเบญจพร	แย้มจำเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. นางสาวอังคณา	บุญเกิด	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
4. นางสาวณัฐสินี	สงจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ชุดโครงการ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความโดดเด่นของทรัพยากร
การท่องเที่ยวและความร่วมมือของเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง”

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวและความร่วมมือของเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง” สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ อาจารย์สุชาวดี ศรีสุวรรณภาพ อาจารย์ยุวดี นิรัตน์ตระกูล และบุคลากรของสทว.ทุกท่าน ที่สละเวลาให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ดร.ทัศนีย์ นาคเสนีย์ ที่ปรึกษาแผนงานวิจัยที่ให้แนวคิดในการเริ่มพัฒนาโจทย์วิจัย และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และขอขอบคุณเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง หอการค้าจังหวัดระนอง สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว สำนักงานตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดระนอง รวมถึงภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดระนอง ที่ได้สละเวลาให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าจากการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนนักวิชาการทุกท่านที่ให้แนวคิด ทฤษฎี จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สทว. ประจำปี 2562 คุณประโยชน์จากการวิจัย คณะผู้วิจัยขอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดระนอง และพัฒนาให้จังหวัดระนองเป็นศูนย์กลางของเมืองแห่งสุขภาพได้ในอนาคต

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทสรุปผู้บริหาร.....	ข
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ท
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฅ
สารบัญ.....	ด
สารบัญตาราง.....	ต
สารบัญภาพ.....	ถ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	2
1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	3
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล.....	5
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	7
บทที่ 2 การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.....	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว.....	16
2.4 รูปแบบของการจัดเส้นทางท่องเที่ยว.....	17
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว.....	20
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว.....	22
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	25
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย.....	26
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	26
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
3.4 การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล.....	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การแปลผลข้อมูล เกณฑ์และการให้ความหมาย.....	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย.....	35
4.1 ผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตฯ ประสงค์ข้อ 1.....	35
4.2 ผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตฯ ประสงค์ข้อ 2.....	44
4.3 ผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตฯ ประสงค์ข้อ 3.....	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	60
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	64
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	77
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง.....	6
3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพพื้นที่จังหวัดระนอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม 2562.....	27
3.2 แสดงกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย....	29
4.1 คุณลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง.....	35
4.2 จำนวนและร้อยละของภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกเป็นรายจังหวัด โดยไม่รวมประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดระนอง.....	37
4.3 จำนวนและร้อยละของภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำแนกเป็นรายรายประเทศ.....	38
4.4 จำนวนและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดระนอง.....	38
4.5 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดระนองที่เจ็บป่วย และต้องการบำบัดอาการเจ็บป่วย และการฟื้นฟู.....	42
4.6 เปรียบเทียบช่วงอายุของนักท่องเที่ยวกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ.....	43
4.7 ค่าเฉลี่ยระดับการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง.....	58

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	3
2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	25
3.1 การสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (snowball sampling).....	71
4.1 เส้นทางสร้างสุขภาพ “จิบแพ ล่องแพ ร่อนแร่ แช่น้ำ”.....	45
4.2 เส้นทางฟื้นฟู “แช่น้ำแร่ร้อน ขอพรสุขภาพ”.....	48
4.3 เส้นทางฟื้นฟู “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม”.....	50
4.4 เส้นทางสร้างสุขภาพแบบผสมผสาน.....	54

บทคัดย่อ

การศึกษาการศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักในจังหวัดระนอง 2) ออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง และ 3) ประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักท่องเที่ยวจำนวน 1,552 คน เครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดระนองจำนวน 35 คน และนักท่องเที่ยวจำลองจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองกลุ่มที่มีสุขภาพดี มีอายุต่ำกว่า 60 ปี คุณลักษณะการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนองเป็นการใช้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค เพื่อให้สุขภาพที่ดีอยู่แล้วยิ่งขึ้น ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจคือ การรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ กีฬาเพื่อสุขภาพ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และสปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนกลุ่มที่มีสุขภาพไม่ดีมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคปวดข้อกระดูก และต้องการฟื้นฟูสุขภาพหลังจากการทำงานหนัก ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจคือ การแช่น้ำแร่ร้อน ส่วนระยะเวลาในการท่องเที่ยวพบว่าอยู่ที่ 3 วัน 2 คืน แต่พบว่านักท่องเที่ยวมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนองอยู่ที่ 1 เดือน 2) เส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมี 3 เส้นทาง ดังนี้ (1) เส้นทางสร้างสุขภาพ “จิบกาแฟ ร่อนแร่ แช่น้ำ” เป็นรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ใช้ระยะเวลาท่องเที่ยว 3 วัน 2 คืน (2) เส้นทางฟื้นฟูร่างกาย แบ่งย่อยออกเป็น 2 เส้นทางคือ เส้นทางย่อยที่ 1 “แช่น้ำแร่ร้อน ขอพรสุขภาพ” เป็นรูปแบบการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ ใช้ระยะเวลาท่องเที่ยว 5 วัน 4 คืน เส้นทางย่อยที่ 2 “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” เป็นรูปแบบการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 14 วัน 13 คืน และ (3) เส้นทางแบบผสมผสาน เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม มีระยะเวลาในการท่องเที่ยว 5 วัน 4 คืน 3) ระดับการยอมรับในการใช้เส้นทางสร้างสุขภาพของนักท่องเที่ยวจำลองพบว่าอยู่ในระดับมากทุกเส้นทาง

คำสำคัญ: เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Abstract

Study of route studies, patterns and wellness tourism activities in potential tourist destinations in Ranong Province. The objectives are to 1) Study the characteristics and behavior of using health tourism services and residences in Ranong Province, 2) Design routes, forms, and wellness tourism activities in potential tourist destinations in Ranong, 3) Evaluate the acceptance of tourists and other stakeholders on routes, forms of tourism activities and resting in a potential wellness tourism destination in Ranong Province sample groups include 1,552 tourists, Ranong tourism network of 35 people and model tourists of 30 people. The tools used were questionnaires and participatory workshops.

The result of the research shows 1) That tourists who come to travel in Ranong province, good health groups that has under the age of 60 years. The feature of using wellness service in Ranong province is the health promotion and disease prevention In order to improve good health. Which tourism activities that are of interest are Eating / drinking healthy food, Sport for health, history learning And spa / massage for health. The ill health group is over 60 years of age and is suffering from joint pains. And want to restore health after hard work. Which tourism activities that are of interest are Hot mineral water. As for the duration of tourism, it is found that 3 days and 2 nights. But found that tourists have a health tourism period in Ranong province for 1 month. 2) Route, form and activity of health tourism can be 3 routes as follows: (1) The route to create health "Sip coffee, Rafting, Ore glide, Hot spring soak" is a form of health promotion And disease prevention Travel time is 3 days 2 nights. (2) Rehabilitation and Curative routes Divided into 2 routes which are sub-path 1: "Hot spring soak, Health pray" is a form of health care and rehabilitation, travel time 5 days 4 nights. Sub-path 2: "Hot springs soak, Resting on Koh Phayam" is a form of health treatment and rehabilitation, travel time is 14 days 13 nights. and (3) Blend routes focusing on a holistic health, travel time 5 days and 4 nights. 3) The level of acceptance in using the wellness tourist route model was found to be at a high level in all routes.

Keywords: Wellness tourism route, Wellness tourists behavior

บทสรุปผู้บริหาร

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมาหลายทศวรรษ ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก เนื่องจากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแห่งในแต่ละภูมิภาค ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Hall, 2011) จากกระแสความนิยมและความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อทิศทางด้านตลาดการท่องเที่ยวไปสู่ตลาดการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษมากยิ่งขึ้น เมื่อกลุ่มนักท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนควบคู่กับการดูแลสุขภาพทั้งสุขภาพทางกายและจิตใจ จากข้อมูลทางการท่องเที่ยว ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2560 มีรายได้ 30,836.90 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 คิดเป็นร้อยละ 23.62 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) อย่างไรก็ตามการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพนั้นจำเป็นที่จะต้องตีความการท่องเที่ยว ศักยภาพของผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจนว่ามุ่งเน้นทางด้านการรักษา (Medical Tourism) หรือการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) เป็นหลัก แต่ทั้งสองรูปแบบกิจกรรมนี้ก็มิได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิงยังคงมีความเชื่อมโยงต่อกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวร่วมด้วย (Smith & Pucsko, 2009; The Global Spa Summit (GSS), 2011) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) นับเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดเฉพาะทาง และเป็นจุดขายสำคัญของการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว อันจะเป็นผลดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ (โครงการสำรวจระดับความรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย, 2551) โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพออกเป็น 2 ประเภท ตามจุดมุ่งหมายและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดระนอง ถือเป็นอีกหนึ่งจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีศักยภาพเพียงพอ สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากผลการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 15 แห่ง ใน 4 ภูมิภาคของประเทศ พบว่า

จังหวัดระนอง มีความโดดเด่นในเรื่องน้ำพุร้อน และมีความพร้อมในด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐาน รวมถึงสามารถผลักดันให้เป็นโมเดลตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ (สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ 2559) และจากผลการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และข้อมูลทางการท่องเที่ยว พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมมากที่สุดของพื้นที่จังหวัดระนอง คือ เกาะพยาม (<http://th.tripadvisor.com>, 2018) แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง มีการพำนักรในแหล่งท่องเที่ยวเพียงระยะเวลาสั้น ๆ มีระยะเวลาพำนักร มากที่สุด คือ 1 คืน รองลงมา คือ 3 วัน 2 คืน และมีระยะเวลาพำนักร 1 เดือน สำหรับพื้นที่ท่องเที่ยวทางทะเล และเกาะ (เกาะพยาม) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เลือกเดินทางไปท่องเที่ยวเกาะพยาม โดยไม่นิยมแช่น้ำพุร้อน (ณัฐธิดา เย็นบำรุง และอรุณ สถิตพงศ์สถาพร, 2557) สะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดระนองมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ยังไม่สามารถนำสิ่งที่มีหรือสิ่งที่เป็นอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งการที่ศักยภาพจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ จำต้องมีระบบและการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงจะต้องนำมาใช้ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สร้างรูปแบบหรือวิธีการที่ทำให้นักท่องเที่ยวยอมรับและเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในคราวต่อไป และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) ซึ่งการศึกษาคูณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงการพำนักรในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาเพื่อกำหนดเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยว สร้างรายได้และเกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดระนอง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักรในจังหวัดระนอง
2. เพื่อออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง
3. เพื่อประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคูณลักษณะของบุคคลเพื่อกำหนดตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ และภูมิลำเนา การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยการสังเคราะห์วรรณกรรม เพื่อกำหนดตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ
- 3) เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง
- 5) ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักรอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว 6) แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- 7) ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 8) ผู้ร่วมเดินทาง

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดระนอง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างเดือนมกราคม 2562 - มกราคม 2563

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1.1) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพจังหวัดระนอง จำนวน 955,531 คน (สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง, 2560)

1.2) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

1.3) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ นักท่องเที่ยวจำลอง

2) กลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

2.1) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เลือกนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพจังหวัดระนองแบบบังเอิญโดยการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ยามาเน่ ที่ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.3 ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 1,111 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 100 คน และการสำรวจแบบออนไลน์จาก Google form จำนวน 341 คน รวมเป็น 1,552 คน

2.2) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 35 คน

2.3) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ นักท่องเที่ยวจำลอง จำนวน 30 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งแบ่งเครื่องมือการวิจัยดังนี้

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมในจังหวัดระนองตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ และภูมิลำเนา และส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมในจังหวัดระนอง ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักริมอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และผู้ร่วมเดินทาง

2) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมในจังหวัดระนองของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

3) แบบประเมินการยอมรับเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ซึ่งเป็นการให้ค่าคะแนนแบบประมาณค่า (Rating scale) ตั้งแต่ 1-5 คะแนน ในแต่ละตัวชี้วัด คะแนน 1 หมายถึง ค่าคะแนนต่ำมาก และค่า 5 หมายถึง ค่าคะแนนสูงมาก และคะแนน 0 หมายถึง ไม่มีคะแนนและไม่นำมาคำนวณเป็นค่าต่ำสุด จากนั้นนำมาหาการแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากการคำนวณค่าคะแนนการยอมรับเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1.00-1.80	=	ยอมรับได้น้อยมาก
1.81-2.60	=	ยอมรับได้น้อย
2.61-3.40	=	ยอมรับได้ปานกลาง
3.41-4.20	=	ยอมรับได้สูง
4.21-5.00	=	ยอมรับได้สูงมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยแบบประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของเครื่องมือ โดยเครื่องมือเชิงปริมาณจะใช้ค่า

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ในการวิจัยจริงจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาในการประชุมและแสดงความคิดเห็นลงบนกระดาษ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

1.3 การตรวจสอบข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และแบบประเมิน
2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ โดยใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร และใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

2. การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์ และการให้ความหมาย

2.1 การแปลผลข้อมูล

1) การแปลผลข้อมูลเชิงปริมาณ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยแบ่งระดับเป็นค่าช่วงชั้น 5 ระดับ พิจารณาค่าเฉลี่ยของการยอมรับเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อแปลผลค่าการยอมรับ โดยการแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากการคำนวณค่าคะแนนในการประเมินเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1.00-1.80	=	ยอมรับได้น้อยมาก
1.81-2.60	=	ยอมรับได้น้อย
2.61-3.40	=	ยอมรับได้ปานกลาง
3.41-4.20	=	ยอมรับได้สูง
4.21-5.00	=	ยอมรับได้สูงมาก

2) การแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดรหัสอย่างเป็นระบบและจัดแสดงอย่างดี
แล้วเป็นข้อมูลที่ “พูด” หรือ “การวาดภาพ” อย่างเป็นเรื่องเป็นราวได้ สามารถบอกเรื่องราวได้ว่า
คืออะไร เป็นอย่างไร และหาข้อสรุป ดีความ และตรวจสอบว่าข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้น
ถูกต้องหรือใช้ได้เพียงใด ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิจัยต่อไปโดยดำเนินการตามขั้นตอนออกแบบ
เส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักรักในจังหวัดระนอง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี
สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อ
สุขภาพ รองลงมาคือการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจ
กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการ
รับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือ การแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด
ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ รองลงมาคือ กีฬาเพื่อสุขภาพ
นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อ
สุขภาพ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรม สปา/นวด
เพื่อสุขภาพ รองลงมาคือการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และสัมผัสธรรมชาติประเภท
ชายหาด เกาะ สุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการแช่น้ำแร่
ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด รองลงมาคือ สปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจ
กิจกรรมการสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มี
มีอายุระหว่าง 71 - 80 ปี และ 80 ปีขึ้นไป ชาวไทยสนใจกิจกรรมการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อ
การบำบัด รองลงมาคือ สปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรมการสัมผัส
ธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ

2. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประกอบกับความโดดเด่นของทรัพยากรที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพของพื้นที่จังหวัดระนอง จึงสามารถออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนองที่มีความสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 เส้นทางสร้างสุขภาพ “จิบกาแฟ ร่อนแร่ แช่น้ำ” ซึ่งเป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และมีการเน้นกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพมากกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น ซึ่งมีเน้นรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีสุขภาพดี และต้องการทำให้สุขภาพดียิ่งขึ้น โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ การเรียนรู้วิถีกาแฟเพื่อสุขภาพที่ก้องวัลเลย์ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น การแช่น้ำแร่ร้อนพร้อมไออนเซ็นที่แหล่งน้ำพุร้อนพรรั้ง ธารินฮอตสปริง ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ศึกษาประวัติศาสตร์ที่พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน

เส้นทางที่ 2 เส้นทางฟื้นฟูสุขภาพ เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน และสถานบริการเพื่อสุขภาพ ที่ไม่เคยมีการดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก่อน คำว่าฟื้นฟูสุขภาพ มาจากการรวมคำสองคำ คือคำว่าฟื้นฟู หมายถึง ฟื้นฟู และคำว่า รักษา หมายถึง รักษา ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ หรือการฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดีที่มุ่งเน้นการแพทย์ทางเลือกในการรักษา หรือฟื้นฟู โดยมีการแบ่งเส้นทางฟื้นฟูออกเป็น 2 เส้นทางคือ

เส้นทางย่อยที่ 1 “แช่น้ำแร่ร้อน ขอพรสุขภาพ” ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย เส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางใหม่ แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ที่ไม่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมาก่อน ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่ในเส้นทางนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมด้านสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น ได้แก่ ราชวดี สปาและน้ำแร่ โรงพยาบาลระนอง ที่มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการ เป็นต้น ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ การทำสมาธิและสันทนาธรรมที่วัดหางว การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อปรับปรุงการดำเนินชีวิตที่จวนเจ้าเมืองระนอง และบ้านร้อยปีเทียนสือ แช่น้ำแร่ร้อนและรับประทานไออนเซ็นที่

แหล่งน้ำแร่ร้อนพรรั้ง การนวดและการออกกำลังกายในน้ำแร่ร้อนที่ธารินฮอตสปริง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน

เส้นทางย่อยที่ 2 “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” เป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่ยังไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เน้นการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ราชาวดี สปาและน้ำแร่ โรงพยาบาล มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพโดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ เกาะพยาม แหล่งน้ำแร่ร้อนพรรั้ง ระยะเวลา 14 วัน 13 คืน

เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน ที่เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในพื้นที่จังหวัดระนอง แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพรรั้ง ธารินฮอตสปริง เป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผิวดรณดีขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่างค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจิน หยิน” หรือ “โปเซงไต้เต้” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีชื่อเสียงในด้านการรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทรียภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีการแพทย์เพื่อสุขภาพที่กองวัลเลย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน

3. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นักท่องเที่ยวจำลองยอมรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเส้นทางย่อยที่ 2 เส้นทางพื้่นรักษ์ “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” คือมีรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย โดยยอมรับว่าเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในการฟื้นฟูสุขภาพมากที่สุดซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ราชวดี สปาและน้ำแร่ โรงพยาบาลมีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการ เป็นต้น น้ำนองฮอตสปา และก้องวัลเลย์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภท ศาสนสถานศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ แช่น้ำแร่ร้อนและแหล่งน้ำแร่ร้อนพรรั้ง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน การฟื้นฟูสุขภาพที่เกาะพยาม น้ำตกบกกทราย และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไขถึง 18 ชั่วโมงและอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

รองลงมาคือ เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยยอมรับว่าเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณีและวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพรรั้ง ธารินฮอตสปริง เป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผิพรรณดีขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่างค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจิน หยิน” หรือ “โปเซงไตเต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีชื่อเสียงในด้านการรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทริยภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีการแพทย์เพื่อสุขภาพที่ก้องวัลเลย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไขถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1.1 สถานบริการเพื่อสุขภาพ ประเภทที่พัก ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการให้บริการผู้สูงอายุ และควรเพิ่มกิจกรรมเพื่อสุขภาพสำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่พำนักในรีสอร์ทเพื่อสุขภาพ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและบรรยากาศให้เอื้อต่อการส่งเสริม ป้องกัน รักษา หรือฟื้นฟูสุขภาพ

1.2 สถานบริการเพื่อสุขภาพ ประเภทร้านอาหาร ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการให้บริการผู้สูงอายุ และเพิ่มการเสนอเมนูอาหารเพื่อสุขภาพอย่างแท้จริง เช่น เมนูอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีปัญหาเรื่องโรคปวดข้อกระดูก เมนูอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความเครียด เป็นต้น

1.3 พัฒนาเส้นทางสร้างสุขภาพให้มีความเหมาะสม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มที่มีสุขภาพดี โดยเฉพาะกิจกรรมการป้องกันโรคที่ยังไม่มีความชัดเจน นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการป้องกันโรคโดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาการศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง เป็นเพียงการสร้างเส้นทางที่มีความเหมาะสมต่อการสร้างสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดีตามผลการศึกษาความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของพื้นที่จังหวัดระนองเท่านั้น จึงเสนอว่า ควรศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะของทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการรักษาสุขภาพและฟื้นฟูสุขภาพ และอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์หรือนักกายภาพบำบัด สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดีเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้ง เพื่อสนับสนุนนโยบายผลักดันให้จังหวัดระนองเป็นเมืองสุขภาพที่ครบวงจร สามารถขยายผลเป็นเมืองแห่ง “Wellness” แบบเต็มรูปแบบ

ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

การศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง เป็นเพียงการศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ที่มีความเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสุขภาพดี และต้องการทำให้สุขภาพดียิ่งขึ้น โดยการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพ หรือการป้องกันโรค เพื่อให้สุขภาพดียิ่งขึ้น รวมเรียกว่าการสร้างสุขภาพ และกลุ่มที่มีสุขภาพไม่ดี และต้องการให้สุขภาพดีขึ้น โดยการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการรักษาสุขภาพเมื่อเจ็บป่วย หรือการฟื้นฟูสุขภาพหลังจากการเจ็บป่วย ด้วยการแพทย์ทางเลือก รวมเรียกว่าการซ่อมแซมสุขภาพ จึงกำหนดเส้นทางตามลักษณะสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทาง คือ เส้นทางสร้างสุขภาพ (สำหรับ

นักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพดี) เส้นทางพินรักซ์ (สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดี) และเส้นทางแบบผสมผสาน (สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม หรือมีอาการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย สามารถช่วยเหลือตัวเองได้) จึงทำให้สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนองขยายผลต่อการวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองตามเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้ง 3 เส้นทาง อย่างมีทิศทาง และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองขยายผลการวิจัยสู่การวางแผนการดำเนินธุรกิจในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง จากการประชุมการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองทั้ง 3 เส้นทาง ณ ห้องประชุมชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดระนอง

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการนำเสนอผลงานวิจัยต่อภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดระนอง ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งระยะ-นาสัก อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระนอง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดระนอง องค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดระนอง หอการค้าจังหวัดระนอง สำนักงานตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดระนอง สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์อาชีพ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดระนอง โรงเรียนบ้านตาลสปีและเวเลนส์ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดระนอง ทำให้เครือข่ายการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดระนอง มีเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดระนองในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และมีความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเจ้าของทรัพยากรที่เป็นภาคประชาชน (กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน) ณ ห้องประชุมชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดระนอง โดยมีรองอธิการบดีประจำพื้นที่วิทยาเขตวังไกลกังวล และท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนองเป็นประธานในการเปิดประชุม โดยกลุ่มเครือข่ายภาคเอกชนเสนอว่า การนำเสนอเส้นทางแบบผสมผสานเพียงเส้นทางเดียว อาจไม่มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม จึงควรพิจารณาเส้นทางที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม โดยการแบ่งตามช่วงอายุของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมการใช้บริการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวแต่ละช่วงอายุให้ความสนใจ เพื่อกำหนดรูปแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับทุกกลุ่ม บางกลุ่มอาจมีระยะเวลาในการพำนักอยู่ในพื้นที่จังหวัดระนองไม่นาน บางกลุ่มอาจต้องการระยะเวลาในการพำนักอยู่ในจังหวัดระนองยาวนาน เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นต้น ที่ประชุมมีมติให้คณะผู้วิจัยร่วมกับ มัคคุเทศก์อาชีพ และบริษัทนำเที่ยว ร่วมกันแก้ไขการออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง บนฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่นักวิจัยค้นพบจากการวิจัยตามความ

สอดคล้องของความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มวัย เพื่อทดลองการใช้เส้นทางตามทรัพยากรที่โดดเด่นที่ได้ผลจากการวิจัย สรุปได้ว่า คณะผู้วิจัย มีคณะศุภกัฏฐิพ และบริษัทนำเที่ยว ได้ปรับแก้ไขเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพออกเป็น 3 เส้นทาง และเสนอให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาอีกครั้ง มติที่ประชุม เห็นชอบดังเสนอ และมอบให้คณะผู้วิจัย มีคณะศุภกัฏฐิพ และบริษัทนำเที่ยว ร่วมกันทดสอบเส้นทาง ดังกล่าว รวมถึงประเมินระดับการยอมรับของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการของแต่ละเส้นทาง

และการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 3 เส้นทาง ผ่านสื่อออนไลน์ ในเพจเฟซบุ๊ก “ระนอง ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” และ “แฟนพันธุ์แท้ระนอง” และขยายผลต่อไปที่เว็บไซต์ รวมถึงช่องทาง สื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยว มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมาหลายทศวรรษ ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก เนื่องจากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแห่งในแต่ละภูมิภาค ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Hall, 2011) จากกระแสนิยมและความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อทิศทางด้านตลาดการท่องเที่ยวไปสู่ตลาดการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษมากยิ่งขึ้น เมื่อกลุ่มนักท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนควบคู่กับการดูแลสุขภาพทั้งสุขภาพทางกายและจิตใจ จากข้อมูลทางการท่องเที่ยว ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2560 มีรายได้ 30,836.90 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 คิดเป็นร้อยละ 23.62 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) อย่างไรก็ตามการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพนั้นจำเป็นต้องตีความการท่องเที่ยว ศักยภาพของผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจนว่ามุ่งเน้นทางด้านการรักษา (Medical tourism) หรือการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness tourism) เป็นหลัก แต่ทั้งสองรูปแบบกิจกรรมนี้ก็ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิงยังคงมีความเชื่อมโยงต่อกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวร่วมด้วย (Smith & Puczko, 2009; The Global Spa Summit (GSS), 2011) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) นับเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดเฉพาะทาง และเป็นจุดขายสำคัญของการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว อันจะเป็นผลดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ (โครงการสำรวจระดับความรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย, 2551) โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพออกเป็น 2 ประเภท ตามจุดมุ่งหมายและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดระนอง ถือเป็นอีกหนึ่งจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีศักยภาพเพียงพอ สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากผลการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 15 แห่งใน 4 ภูมิภาคของประเทศ พบว่า

จังหวัดระนอง มีความโดดเด่นในเรื่องน้ำพุร้อน และมีความพร้อมในด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐาน รวมถึงสามารถผลักดันให้เป็นโมเดลตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ (สมบัติ กาญจนกิจ สุกิตรา สุคนธ์ ทรัพย์ วิภาวดี ลีมีงส์สวัสดิ์ เรณูมาศ มาอุ่น และรัตนา ปานเรียนแสน, 2559) และจากผลการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และข้อมูลทางการท่องเที่ยว พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมมากที่สุดของพื้นที่จังหวัดระนอง คือ เกาะพยาม (<http://th.tripadvisor.com>, 2018) แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง มีการพำนักร์ในแหล่งท่องเที่ยวเพียงระยะเวลาสั้น ๆ มีระยะเวลาพำนักร์มากที่สุด คือ 1 คืน รองลงมา คือ 3 วัน 2 คืน และมีระยะเวลาพำนักร์ 1 เดือน สำหรับพื้นที่ท่องเที่ยวทางทะเล และเกาะ (เกาะพยาม) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เลือกเดินทางไปท่องเที่ยวเกาะพยาม โดยไม่นิยมแช่น้ำพุร้อน (ณัฐธิดา เย็นบำรุง และอรุณ สถิตพงศ์สถาพร, 2557) สะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดระนองมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ยังไม่สามารถนำสิ่งที่มีหรือสิ่งที่เป็นอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการที่ศักยภาพจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ จำต้องมีระบบและการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงจะต้องนำมาใช้ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สร้างรูปแบบหรือวิธีการที่ทำให้นักท่องเที่ยวยอมรับและเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในคราวต่อไป และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2558) ซึ่งการศึกษาคูณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงการพำนักร์ในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาเพื่อกำหนดเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยว สร้างรายได้และเกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดระนอง

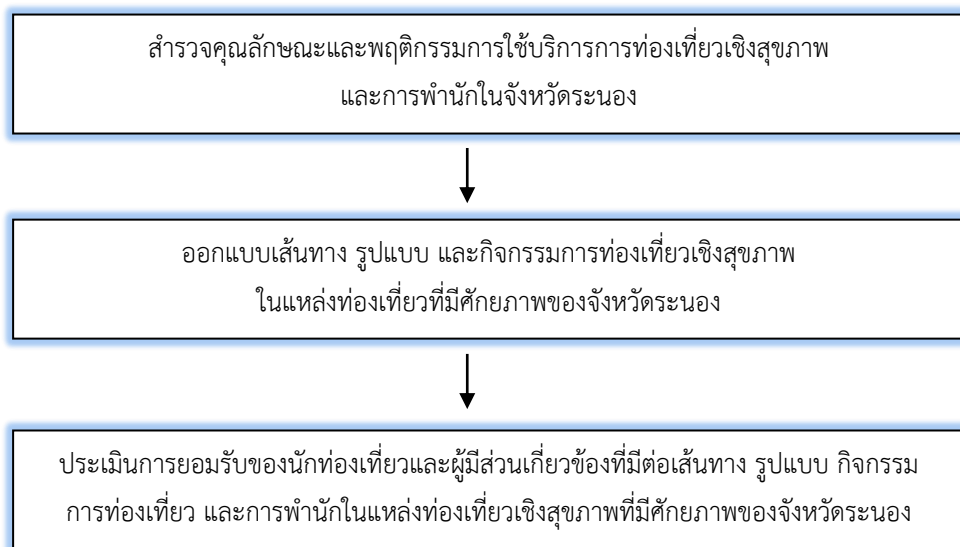
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาคูณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักร์ในจังหวัดระนอง

1.2.2 เพื่อออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

1.2.3 เพื่อประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทางรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักร์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย



ภาพที่ 1.1 ขั้นตอนการวิจัย

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะ หมายถึง องค์ประกอบของนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดระนอง ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ และภูมิสำเนา และลักษณะการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ได้แก่ คุณลักษณะการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ การแสดงออก ความคิด ความรู้สึกที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการเลือกท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนอง ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ 3) เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง 5) ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว 6) แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 7) ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 8) ผู้ร่วมเดินทาง

เส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดจุดหมายปลายทางในแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีทรัพยากรโดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพ และกำหนดรูปแบบจากคุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ 4 มิติ ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย การส่งเสริมสุขภาพด้านจิตใจ การส่งเสริมสุขภาพด้านสังคม และการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้ง 6 ประเภท ที่ทำให้

นักท่องเที่ยวเกิดความสุข ผ่านความรู้สึกสงบเมื่อเลือกท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จังหวัดระนอง ตามคุณลักษณะของทรัพยากรการเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลเพื่อกำหนดตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ และภูมิลำเนา

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยการสังเคราะห์วรรณกรรมเพื่อกำหนด ตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย (1) วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (2) กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ (3)เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (4) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง (5) ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักรอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว (6) แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (7) ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (8) ผู้ร่วมเดินทาง

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ จังหวัดระนอง

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาระหว่าง เดือน มกราคม 2562 - มกราคม 2563

1.5.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1.1) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพจังหวัดระนอง จำนวน 955,531 คน (สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง, 2560)

1.2) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

1.3) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ นักท่องเที่ยวจำลอง ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ นักวิชาการ มัคคุเทศก์ และเจ้าของทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยว โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2) กลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

2.1) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เลือกแบบบังเอิญเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพจังหวัดระนองจำนวน 1,552 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,452 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 100 คน โดยการสุ่ม

บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามตารางที่ 3.1 โดยการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามาเน ที่ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.3 ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 1,111 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 100 คน และการสำรวจแบบออนไลน์จาก Google form จำนวน 341 คน

2.2) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เป็นเจ้าของทรัพยากร จำนวน 35 คน ซึ่งจะได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.2

2.3) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ได้แก่ นักท่องเที่ยวจำลอง จำนวน 30 คน

1.5.5 เครื่องมือวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งแบ่งเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรม การใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักรับในจังหวัดระนอง ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ และภูมิสำเนา และส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักรับในจังหวัดระนอง ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักรับอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และผู้ร่วมเดินทาง

2) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ที่สอดคล้องกับ คุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักรับในจังหวัดระนอง ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

3) แบบประเมินการยอมรับเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

1.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาในการประชุม และแสดงความคิดเห็นลงบนกระดาษ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

1.6.3 การตรวจสอบข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และแบบประเมิน

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ โดยใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร และใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

1.6.4 การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์ และการให้ความหมาย

1) การแปลผลข้อมูลเชิงปริมาณ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยแบ่งระดับเป็นค่าช่วงชั้น 5 ระดับ พิจารณาค่าเฉลี่ยของการยอมรับเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อแปลผลค่าการยอมรับ โดยการแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากการคำนวณค่าคะแนนในการประเมินเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1.00-1.80	=	ยอมรับได้น้อยมาก
1.81-2.60	=	ยอมรับได้น้อย
2.61-3.40	=	ยอมรับได้ปานกลาง
3.41-4.20	=	ยอมรับได้สูง
4.21-5.00	=	ยอมรับได้สูงมาก

2) การแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดรหัสอย่างเป็นระบบและจัดแสดงอย่างดี แล้วเป็นข้อมูลที่ “พูด” หรือ “การวาดภาพ” อย่างเป็นเรื่องเป็นราวได้ สามารถบอกเรื่องราวได้ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร และหาข้อสรุป ตีความ และตรวจสอบว่าข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นถูกต้องหรือใช้ได้เพียงใด ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิจัยต่อไปโดยดำเนินการตามขั้นตอนออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.7.1 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง สามารถนำข้อมูลไปวางแผน เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองตามเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการนักท่องเที่ยว

1.7.2 สมาชิกในสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดระนอง สามารถขยายผลการวิจัยสู่การสร้างรายได้จากการจัดเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง รวมถึงการวางแผนการดำเนินธุรกิจในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในธุรกิจของสมาชิกแต่ละคน

1.7.3 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดในภาคตะวันตก มีข้อมูลเพื่อวางแผนเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในจังหวัดของพื้นที่ภาคตะวันตก

1.7.4 หน่วยงานระดับอุดมศึกษามีองค์ความรู้ใหม่ และนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม

การศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักในจังหวัดระนอง ออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง และประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีประกอบการสังเคราะห์งานวิจัยไว้ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพถือเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากมนุษย์หันมาให้ความสำคัญและรักสุขภาพ และภาวะการณ์เข้าสู่สังคมสูงวัย เป็นสาเหตุให้คนให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ทั้งสุขภาพทางกาย และทางจิตใจ โดยมีพฤติกรรมเน้นการป้องกันก่อนเจ็บป่วย และเน้นการรักษาและฟื้นฟูเมื่อมีอาการเจ็บป่วย ซึ่งพร้อมที่จะจ่ายเงินเพิ่มในการซื้อสินค้าและบริการที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพมากขึ้น จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกนั้นขยายตัวมากยิ่งขึ้น ด้วยการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ และนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีศักยภาพในการใช้จ่ายค่อนข้างสูง (ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และธีระวัฒน์ จันทิก, 2561) สอดคล้องกับข้อมูลจาก SCB Econonic Intelligence Center (2017) ที่ชี้ว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวทั่วไปถึง 61% เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงกว่า และมีช่วงเวลาในการท่องเที่ยวยาวนานกว่า โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบการป้องกันและการสร้างเสริมสุขภาพนั้น มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับอุตสาหกรรมสปาและสุขภาพ (Spa and Wellness) ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาอุตสาหกรรมนี้มีการเติบโตเป็นอย่างมาก และยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอนาคต ซึ่งเป็นผลมาจากวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันที่ขาดการออกกำลังกายและการเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวันอย่างพอเพียง ดังนั้นคนเมืองในปัจจุบันที่ต้องการหาความสมดุลและคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต ส่วนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีลักษณะเป็นการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ จะมีความสัมพันธ์กับการแพทย์ทางเลือก ที่นำศาสตร์ของการรักษาแบบดั้งเดิมโดยภูมิปัญญาพื้นบ้านรักษาหรือฟื้นฟูร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งแบ่งออกเป็น การแพทย์ทางเลือกแบบเสริม (Complementary medicine) และการแพทย์ทางเลือกแบบทดแทน (Alternative

medicine) (เทวัญ ธาณิรัตน์, 2559) ทั้ง 2 รูปแบบ มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) อาจกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่คุณลักษณะในการใช้บริการการท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดี จะมีลักษณะการเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณลักษณะในการส่งเสริมสุขภาพ หรือ การป้องกันการเกิดโรค เพื่อให้สุขภาพที่ดีอยู่แล้วดียิ่งขึ้นลักษณะการเดินทางเพื่อให้ร่างกายมีความรู้สึกผ่อนคลาย ส่งเสริมให้มีพลังกำลังสมบูรณ์ แข็งแรง และมีสุขภาพจิตที่ดี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) และต้องการแสวงหาทางเลือกในด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติกับกิจกรรมเพื่อสุขภาพ โดยเน้นความสงบสบาย (Gee & Fayos-Sola, 1997; Carrera & Bridges, 2006) เช่นสปาเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวตามไลฟ์สไตล์ที่ชื่นชอบ การท่องเที่ยวชมธรรมชาติ การท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน การเรียนรู้เรื่องสมุนไพรเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค หรือการเดินทางท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ และการแช่น้ำพุร้อนที่ภาคใต้ของฝรั่งเศส เป็นต้น การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพหรือการป้องกันโรค พบว่าปัจจัยที่สำคัญได้แก่ (Horx, 2002: 22-24) 1) เพื่อความผ่อนคลายและปราศจากความเครียด (To need for relaxation and to fight stress) 2) เพื่อความสมดุลระหว่างชีวิตประจำวันกับการทำงาน (The need for work-life balance) 3) เพื่อความสนองต่อความต้องการของตนเอง (The need to be pampered and spoiled) 4) เพื่อเพิ่มความตระหนักต่อสิ่งใด (The need to be aware and increase one's senses) 5) เพื่อความสวยงามและความน่าสนใจ (To need to feel beautiful and attractive) คล้ายกับการศึกษาของ Voigt and al. (2010) ที่พบว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่แสวงหา (Benefit sought) ของนักท่องเที่ยวประเทศออสเตรเลีย มี 6 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การหลีกหนีและการพักผ่อน (Escape and relaxation) เป็นการละจากปัญหาและความตึงเครียดสู่การพักผ่อนและผ่อนคลาย 2) ความสงบสุข (Transcendence) เป็นความสงบและความสมถะ 3) สุขภาพทางกายภาพ (Physical health and appearance) เป็นการออกกำลังกายทางกายภาพ และปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง 4) การสนองต่อตนเอง (Indulgence) เป็นการทำตามใจตนเองและผ่อนคลายตนเอง 5) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Re-establish self-esteem) เป็นความภาคภูมิใจในตนเอง และ 6) การพบสิ่งใหม่ (Important other and novelty) การมีประสบการณ์ใหม่กับคนหรือกิจกรรม และสอดคล้องกับซินนา นิลสนธิ (2559) พบว่าแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การหลีกหนี (Escape) หมายถึง การเดินทางเพื่อหลีกหนีจากที่อยู่ถาวรและการใช้ชีวิตประจำวันที่ปกติไปยังที่อยู่ชั่วคราวและได้ทำกิจกรรมที่แตกต่างจากปกติ เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกาย จิต และสมองให้สมดุลมากยิ่งขึ้น 2) การผ่อนคลาย (Relaxation) หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายกายภาพ จิตใจ

และสมอง จากสิ่งที่ตึงเครียดในชีวิตประจำวัน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นหนทางในการลดและละความเครียดออกจากร่างกายและจิตใจ 3) การอยู่เหนือตนเอง (Transcendence) หมายถึง การเดินทางเพื่อหาปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อสามารถควบคุมตนเองให้มีเหตุผลและสติในการดำเนินชีวิต โดยเกิดจากการได้ทบทวนตนเองหรือเรียนรู้เพิ่มเติมจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว 4) ความสมบูรณ์ทางกายภาพ (Physical health and appearance) หมายถึง การเดินทางเพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกายให้มีความแข็งแรง ไม่มีโรคภัย หรือเป็นการบริหารร่างกายเพื่อเป็นแนวทางการปกป้องร่างกายจากโรคภัยต่าง ๆ 5) การสนองต่อตนเอง (Indulgence) หมายถึง การเดินทางเพื่อทำตามความต้องการของตนเอง โดยไม่เบียดเบียนร่างกาย จิตใจ และสมอง หากแต่เป็นการสนองที่จะพัฒนาตนเอง 6) ความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) หมายถึง การเดินทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่มีต่อตนเองไปในทิศทางที่ดีงามและสร้างสรรค์ โดยทำให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ดีเหมาะสมด้วยเช่นกัน และ 7) การพบสิ่งใหม่ (Novelty) หมายถึง การเดินทางเพื่อทำในสิ่งที่ไม่เคยทำในชีวิตประจำวัน อาจเป็นการพบสถานที่ พบประสบการณ์ หรือพบมิตรภาพจากการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ไปในทิศทางที่เน้นความสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสมอง และอาจสรุปได้ว่าการเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1) การหลีกหนีและการพักผ่อนเพื่อความสงบสุข (Escape and relaxation for transcendence) ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ละจากปัญหาและความตึงเครียดสู่การพักผ่อนและผ่อนคลาย และเกิดความสงบสุขในช่วงระยะเวลาในการท่องเที่ยว

2) ความสุขภาพกายภาพ (Physical health and appearance) ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวพัฒนาสุขภาพร่างกายให้มีความแข็งแรง ไม่มีโรคภัย หรือเป็นการบริหารร่างกายเพื่อเป็นแนวทางการปกป้องร่างกายจากโรคภัยต่าง ๆ

3) การสนองต่อตนเอง (Indulgence) เป็นการทำตามใจตนเองและผ่อนคลายตนเอง โดยไม่เบียดเบียนร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ หากแต่เป็นการสนองที่จะพัฒนาตนเอง

4) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Re-establish self-esteem) การเดินทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่มีต่อตนเองไปในทิศทางที่ดีงามและสร้างสรรค์ โดยทำให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ดีเหมาะสมด้วยเช่นกัน

5) การพบสิ่งใหม่ (Important Other and Novelty) การมีประสบการณ์ใหม่กับคนหรือกิจกรรม หรือพบมิตรภาพจากการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ไปในทิศทางที่เน้นความสมดุลของร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

2.1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดี จะมีลักษณะการเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณลักษณะในการรักษาสุขภาพ หรือ ฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อบรรเทาจากอาการทุกข์ทรมานที่เป็นอยู่ หรือช่วยให้สามารถรักษาชีวิตหรือให้กลับมาสู่สภาวะที่ไม่เจ็บป่วยได้ และเลือกใช้บริการการแพทย์ทางเลือกแบบเสริม (Complementary medicine) และการแพทย์ทางเลือกแบบทดแทน (Alternative Medicine) ด้วยวิธีการรักษาแบบใช้กายและใจ เช่น สมุนไพรบำบัด วิธีการบำบัดรักษาโดยใช้สารชีวภาพ (Biologically based therapies) คือ สารเคมีต่าง ๆ เช่น Chelation therapy, Ozone therapy หรือแม้กระทั่งอาหารสุขภาพ เป็นต้น การบำบัดรักษาโดยใช้หัตถการต่าง ๆ (Manipulative and body-based methods) คือ เช่น การจัดกระดูก Osteopathy, Chiropractic เป็นต้น การบำบัดรักษาที่ใช้พลังงานในการบำบัดรักษา (Energy therapies) คือ เช่น การสวดมนต์บำบัด พลังกายทิพย์ พลังจักรวาล เรกิ โยเร เป็นต้น (National Center of Complementary Medicine : NCCAM, 2005) การเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านร่างกายและจิตวิทยาในการให้บริการ (Voigt and Pforr, 2014) ส่วนใหญ่มักคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ต้องการบริการพื้นฐานที่ดี (Gonzales, Brenzel, & Sancho, 2001) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ ความปลอดภัย
- 2) ต้องการบริการสถานบริการที่มีคุณภาพการบริการที่ดี (Gonzales, Brenzel, & Sancho, 2001) มีความน่าเชื่อถือ การบริการที่เป็นไปตามมาตรฐานด้านสุขภาพ ตลอดจนความเชี่ยวชาญในการให้บริการในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทักษะการใช้ภาษาของผู้ให้บริการ การต้อนรับ (Scopel, 2011) และความเป็นส่วนตัว (Tam, 2007, p.732-745)
- 3) การสร้างประสบการณ์ใหม่ (Hrabovski Tomic, 2006) การใช้การรักษาแบบดั้งเดิมเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ (Scopel, 2011) และสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ (Becheri, 1989) จะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

อาจสรุปได้ว่าลักษณะการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้ง 2 รูปแบบ นั้น เกิดจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการตอบสนองความต้องการจากภายในและภายนอก ที่เกิดจากความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเพื่อจะผลักดันให้เกิดความสำเร็จต่อไป (ศรัณย์ ดำริสุข, 2547)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำ การแสดงออก ความคิด ความรู้สึกที่ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ในการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวนั้นมักจะใช้วิธีการแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มเพื่อทำให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะ ความต้องการ ทัศนคติ และรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม และวิธีที่ได้รับความนิยมในการ แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยววิธีหนึ่งคือ

2.2.1 การใช้คุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ (Demographic) ที่ประกอบด้วยอายุ เพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว รายได้อาชีพ การศึกษา ศาสนา เชื้อชาติ และประเทศเป็นเกณฑ์ (Holloway, 2004) ข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์จะสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิภาพต่อการกำหนดตลาดเป้าหมาย ตลอดจนง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น เพราะแต่ละบุคคลจะมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งความแตกต่างทางประชากรศาสตร์นี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล (อดุลย์ จาตุรงค์กุล, 2550) และมีประสิทธิภาพต่อการกำหนดตลาดเป้าหมาย ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) กล่าวว่า อายุ (Age) ของผู้ซื้อนั้นกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าและบริการเป็นอย่างมาก คนที่อายุต่างกันจะมีความต้องการที่ต่างกัน ดังนั้น รสนิยมในการซื้อสินค้าและบริการ จะมีความสัมพันธ์กับอายุและลำดับขั้นของวงจรชีวิต (Wells et.al.,1992) รายได้เป็นลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจในการกำหนดส่วนแบ่งทางการตลาด เพราะรายได้เป็นตัวชี้การมีหรือไม่มีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอย แต่อย่างไรก็ตาม ครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ เป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้น เกณฑ์ด้านรายได้จึงนิยมนำมาใช้ร่วมกับตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์อื่น ๆ เพื่อให้การกำหนดตลาดเป้าหมายเป็นไปอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มรายได้สูง ที่มีอายุต่าง ๆ ถือว่าใช้เกณฑ์รายได้ร่วมกับเกณฑ์อายุ เกณฑ์รายได้ อาจจะเกี่ยวข้องกับอายุ และอาชีพร่วมกัน โดยบุคคลที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกันมักมีความสนใจในตัวผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน และผู้บริโภคที่มีอาชีพที่ต่างกันจะมีความต้องการในการใช้สินค้าหรือบริการที่แตกต่างกันออกไป (Kotler, 2003) นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณลักษณะประชากรแตกต่างกัน มักมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแตกต่างกันด้วยเช่นกัน ตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ อายุ ที่พบว่า ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เป็นอีกตลาดหนึ่งที่มีแนวโน้มเติบโตสูงในอนาคตจะมีรูปแบบและพฤติกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป คือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันคำนึงถึงความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เนื่องจากร่างกายจะเสื่อมถอยและอ่อนแอลง จึงได้มีการแปรปรวน (นภาพรณ ะวานนท์ และธีรวัลย์ วรรณนัย, 2561: 10-11; ประนอม โอทกานนท์, 2554: 11-24) สิ่งที่สูงอายุต้องการมากที่สุดในช่วงบั้นปลายชีวิต คือ ความสุข อันเกิดจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดี 3 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ การมีสุขภาพที่ดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม (ลัดดา ดำริการเลิศ, 2555: 14-15) อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่างๆ มากยิ่งขึ้น และเนื่องจากผู้สูงอายุมักมีข้อจำกัดในการเดินทางมากกว่าวัยหนุ่มสาว

(สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2557) และมีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวยาวนานมากกว่า 5 วัน และเป็นสัปดาห์ (นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ, 2559: 2)

แต่ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่ได้มีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น ในกลุ่มวัยกลางคนหรือวัยทำงานที่ต้องการผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน และต้องการหาความสมดุลและคุณภาพชีวิตเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาพกายและจิต จึงให้ความสนใจการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ประกอบกับความต้องการดูแลตัวเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีปราศจากโรคเรื้อรังต่าง ๆ (คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และคณะ, 2561) และตามรายงานของ Globsl Wellness Institute (2015) พบว่านักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยกลางคน มีฐานะดีการศึกษาดี โดยในปัจจุบันตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในซีกโลกตะวันตกและประเทศอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ ชาวยุโรปและอเมริกา และกำลังเพิ่มสูงขึ้นในทวีปเอเชีย ตะวันออกกลาง และลาตินอเมริกา

2.2.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะมีพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) พฤติกรรมการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ (2) พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย และ (3) พฤติกรรมที่เป็นบทบาทของการเจ็บป่วย (หลังการเจ็บป่วย) (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2556) ที่เป็นสิ่งกำหนดจุดประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และอาจแบ่งตามลักษณะสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดี มักมีพฤติกรรมแสวงหากิจกรรมที่ต้องการทำให้สุขภาพของตัวเองดียิ่งขึ้น ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ หรือการป้องกันการเกิดโรค และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดี มักมีพฤติกรรมแสวงหากิจกรรมที่ต้องการทำให้สุขภาพของตัวเองดีขึ้น และกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ได้แก่ การรักษาสุขภาพ หรือการฟื้นฟูสุขภาพ

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยว นั้น มักจะกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยว เวลาสำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวและตั้งใจที่จะท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ พฤติกรรมการเดินทาง วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การพักผ่อนและอื่น ๆ (เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ, 2548) และ วชิรา รินทร์ศรี และคณะ (2561) พบว่า ตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 10 ตัวแปร ซึ่งได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการไป 2) วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว 3) ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) ผู้มีส่วนร่วมเดินทาง 5) การใช้บริการการเดินทาง 6) วิธีการเดินทาง 7) การพักค้างคืน 8) การเลือกใช้บริการที่พัก 9) ช่วงเวลาโอกาสในการท่องเที่ยว 10) งบประมาณในการท่องเที่ยว และเพ็ญพัทธ์ศิมา วิเชียรวรรณ และคณะ (2559) ที่ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในประเทศของผู้สูงอายุ พบตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ศึกษาคือลักษณะการเดินทาง ผู้ร่วมเดินทาง ลักษณะการตัดสินใจ สื่อข้อมูลการท่องเที่ยว วันเวลาเดินทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว ช่วงเวลาเดินทางท่องเที่ยว พาหนะหลักที่ใช้ในการเดินทาง

ภูมิภาคที่นิยมไปเที่ยวมากที่สุด ประเภทสถานที่พัก ค่าใช้จ่ายต่อการเดินทาง ความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยว วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว และประเภทบริการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปและแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1) วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว วชิรา รินทร์ศรี และคณะ (2561) พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จะท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ต้องการไปแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล น้ำพุร้อน เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต้องการเดินทางมาพักผ่อนเพื่อส่งเสริมสุขภาพด้วยกิจกรรมการนวดไทย (อรสูริ มูลละ, 2555)

2) พาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว การเดินทางหรือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น จะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพทางกายภาพ และโครงสร้างของการคมนาคมขนส่ง แต่โดยภาพรวมแล้วนักท่องเที่ยวชาวไทยมักนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว เพราะมักจะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปเรื่อย ๆ ตามสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทางที่ผ่าน และมีความเป็นอิสระ สะดวกสบายสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ดี สอดคล้องกับวชิรา รินทร์ศรี และคณะ (2561) พบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จะเดินทางเอง มีวิธีการเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว

3) ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยว ในด้านการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยจะไม่ชอบโดดเดี่ยว หรือทำอะไรในลักษณะโดยลำพังแต่จะมีผู้ร่วมเดินทางด้วยในลักษณะการเดินทางเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่มีความสำคัญมากที่สุดคือกลุ่มเพื่อน ซึ่งการเดินทางกับกลุ่มเพื่อนนี้นักท่องเที่ยวสามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นอิสระมากกว่าการเดินทางท่องเที่ยวกับบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังจะมีการเดินทางท่องเที่ยวแบบครอบครัว และการท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว รวมทั้งการไปท่องเที่ยวในลักษณะพิเศษ เช่น การประชุมสัมมนา และบริการท่องเที่ยวเพื่อสวัสดิการด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2530 อ้างถึงใน นิธมน คำเอี่ยม, 2553) สอดคล้องกับวชิรา รินทร์ศรี และคณะ (2561) พบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มีครอบครัวหรือญาติร่วมตัดสินใจ และร่วมเดินทางท่องเที่ยวไปด้วย และอุษณีย์ ผาสุก และคณะ (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเมืองสมุนไพรของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่านิยมเดินทางมากับเพื่อนครอบครัวและคนรัก และการศึกษาของเพ็ญพัทธ์ศิลา วิเชียรวรรณ และคณะ (2559) ที่พบว่าลักษณะการเดินทางในการท่องเที่ยว และใช้บริการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่เดินทางพร้อมครอบครัว ผู้ร่วมเดินทางที่ผู้สูงอายุนิยมท่องเที่ยว/ใช้บริการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัว/ญาติ

4) สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถจัดแบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่น ประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ป่าเขา น้ำตก ชายหาด ถ้ำ อุทยาน เป็นต้น ประเภทวัดหรือแหล่งประวัติศาสตร์ และประเภทศิลปวัฒนธรรม และความสนใจพิเศษ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2530 อ้างถึงใน นิพนธ์ คำเอี่ยม, 2553) ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสำคัญกับการมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว (อรสุธี มูลละ, 2555)

5) ระยะเวลาในการท่องเที่ยว สำหรับจำนวนวันเฉลี่ยต่อการครั้งในการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเป็นจำนวน 4 วัน ต่อครั้ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2530 อ้างถึงใน นิพนธ์ คำเอี่ยม, 2553) หากเป็นนักท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สูงอายุมักใช้ระยะเวลา 3 – 4 วัน ของวันหยุดยาว ช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน (เพ็ญพัชรศิณา วิเชียรวรรณ และคณะ, 2559) ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติจะเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยและใช้ระยะเวลาพำนักรอยู่ 1-3 สัปดาห์ (อรสุธี มูลละ, 2555)

6) ลักษณะของการพักผ่อน โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จะพักผ่อนตามบ้านญาติหรือเพื่อน ซึ่งเป็นรูปแบบดั้งเดิมของการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมไทย ส่วนที่เหลือจะพักตามสถานที่พักผ่อนประเภทต่าง ๆ เช่น โรงแรม บังกะโลหรือเรือนพักผ่อน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2530 อ้างถึงใน นิพนธ์ คำเอี่ยม, 2553) สอดคล้องกับ วชิรา รินทร์ศรี และคณะ (2561) พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหากมีการพักค้างคืนส่วนใหญ่การใช้บริการที่พักบ้านญาติ หรือบ้านเพื่อน

7) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว วชิรา รินทร์ศรี และคณะ (2561) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่เป็นรูปแบบประหยัดชอบการท่องเที่ยวพักผ่อนที่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมาก ส่วนใหญ่ใช้งบประมาณในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งมากกว่า 5,000 บาท และในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุใช้ในการท่องเที่ยว/ใช้บริการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ค่าใช้จ่าย 5,000 – 10,000 บาท (เพ็ญพัชรศิณา วิเชียรวรรณ และคณะ, 2559) และนักท่องเที่ยวต่างชาติมีค่าใช้จ่ายในการเที่ยวน้อยกว่า 50,000 บาท (อรสุธี มูลละ, 2555)

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการค้นหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยว การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้นสามารถศึกษาได้ในหลายปัจจัยเนื่องจากสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีลักษณะที่แตกต่างจากสินค้าโดยทั่วไปคือ สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีราคาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าบางอย่างและเป็นสินค้าที่จับต้องไม่ได้ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิสำเนา และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับ 1) วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ 3) เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง 5) ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักรอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว 6) แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 7) ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 8) ผู้ร่วมเดินทาง ซึ่งการทราบถึงปัจจัยดังกล่าวจะช่วยให้สามารถสร้างเส้นทางและ

เลือกแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง รวมทั้งกำหนด เส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว

เส้นทางท่องเที่ยวเป็นการกำหนดจุดหมายปลายทางในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุด โดยต้องมีการวางแผนเส้นทางให้มีความน่าสนใจ ทั้งนี้ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของเส้นทางท่องเที่ยวว่าเป็น ถนน แม่น้ำ ลำคลอง ทางเท้าที่ใช้เป็นทางสัญจรของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นระบบโครงข่ายที่ใช้เชื่อมส่วนต่าง ๆ ของเมืองเข้าไว้ด้วยกัน มีเส้นทางสายหลักและเส้นทางสายรอง โดยเส้นทางดังกล่าวต้องทำขึ้นมาอย่าง ชัดเจนเพียงพอให้ นักท่องเที่ยวหรือ ผู้มาเยี่ยมเยือนหรือผู้อยู่อาศัยในเมืองสามารถเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญของเมืองได้ นอกจากนี้ยังหมายถึง การกำหนดเส้นทางให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมตามจุดที่ น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างง่าย สะดวก และปลอดภัย รวมทั้งยังได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินควบคู่กันไป (กุลวรา สุวรรณพิมล, 2548) สอดคล้องกับประสิทธิ์ คุณรัตน์ และคณะ (2546) ได้ให้ความหมายของเส้นทางท่องเที่ยว(Tourism route) หรือเส้นทางนักท่องเที่ยว (Tourist route) หมายถึง แนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับการเดินทางหรือการตัดสินใจเลือกเดินทางของนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถพบเห็นหรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่กำหนดขึ้นสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งเส้นทางที่เกิดขึ้นจากความนิยมของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการโดยอัตโนมัติ หรือเส้นทางสัญจรปกติที่เข้าถึงแหล่งเป้าหมายได้ตลอดทั้งเส้นทางที่กำหนดขึ้นมาใหม่ตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะหลักการ (สิทธา กองสาสนะ, 2552)

ข้อพิจารณาในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว United Nation (2000) ได้กล่าวถึง การวางแผนระบบขนส่งและการสัญจร (Transportation) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การจัดระบบขนส่งและเส้นทางท่องเที่ยวภาคพื้นดิน(Land transport system & routes) ว่าควรจัดระบบขนส่งและเส้นทางท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ สะดวกในการเข้าถึง (Access) และสัญจร (Movement) ภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้ 1) มีการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไว้ด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีการจัดเส้นทางสัญจรให้สอดคล้องกับลำดับชั้น (Hierarchy) ของถนน 3) มีการพัฒนาเส้นทางเพื่อ “เปิด” การเข้าถึงและการบริการแก่แหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกถึงกัน ยกเว้นพื้นที่บางส่วนของพื้นที่ที่ต้องการควบคุมและจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว อาจจะลดระดับความสะดวกสบายของการเข้าถึงพื้นที่ลงได้ และวิจารณ์ ปิ่นแก้ว (2551) กล่าวว่าเส้นทางท่องเที่ยว (Tourism Route) เป็นแนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งในการจัดเส้นทางนำเที่ยว ควรเน้นปัจจัยต่อไปนี้ 1) เส้นทางท่องเที่ยวต้องเป็นที่ยอมรับของ

นักท่องเที่ยวในขณะนั้น ซึ่งพฤติกรรม นักท่องเที่ยวมักจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 2) เส้นทางท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก และมีมาตรฐานเทียบเท่ากับ สถานที่อื่น ๆ 3) เส้นทางท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดกับนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย และทุก กลุ่มรายได้ และต้องค้นหากับจุดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากกว่า 4) เส้นทางท่องเที่ยวต้องมีระยะทางที่ไกลพอสมควรมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และ 5) เส้นทางท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงอากาศที่ดีตลอดไปร่งตลอดเวลา และการจัดเส้นทางท่องเที่ยวควรพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยว ระยะเวลาของการท่องเที่ยว การรวมกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยว และความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว (ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539) สอดคล้องกับพนกฤษ อุดมกิตติ (2556) ที่กล่าวว่า การพิจารณากำหนดเส้นทางท่องเที่ยวควรสำรวจและสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ ประกอบกับแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทาง ควรเริ่มจากการพิจารณาตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ และจัดลำดับ ความสำคัญและความน่าสนใจ จากนั้นพิจารณาความสามารถในการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

การศึกษาเพื่อออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดระนองซึ่งพิจารณาจาก 1) การเชื่อมโยงสถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ 2) คุณลักษณะและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพ มีคุณลักษณะการใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ หรือการป้องกันไม่ให้เกิดโรค หรือรวมเรียกว่า “การสร้างสุขภาพ” และนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีสุขภาพไม่ดี มีคุณลักษณะการใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ หรือการฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อให้กลับมามีสุขภาพที่ดีอีกครั้ง

2.4 รูปแบบของการจัดเส้นทางท่องเที่ยว

วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว (2551) ได้เสนอรูปแบบการจัดแบ่งเส้นทางท่องเที่ยว ดังนี้

2.4.1 เส้นทางท่องเที่ยวในเขตเมือง เมืองมีบทบาทดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่น่าสนใจ มีความหลากหลายของกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น การค้า สังคม วัฒนธรรม เส้นทางสัญจรโดยการเดินเท้า ได้กลายเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่ได้รับการพิจารณากำหนดเส้นทางเป็นพิเศษ ซึ่งโดยส่วนมากแล้ว จะเป็นการกำหนดเส้นทางที่เหมาะสมต่อการเดินทางในหนึ่งวัน เส้นทางเหล่านี้จะผ่านไปในพื้นที่ย่านธุรกิจ ผ่านอาคาร หรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ สวนสาธารณะ หรือจุดชมวิวที่สำคัญ ๆ เส้นทางท่องเที่ยวโดยการเดินทางเป็นวิธีการท่องเที่ยวที่ใช้ได้สำหรับทุกเมือง และเป็นวิธีที่ค่อนข้างจะ

อิสระ มีความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ เนื่องจากการเดินเท้าในนั้นไม่มีการกำหนดระยะเวลา สามารถหยุดแวะชมตามจุดที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้ตามต้องการ นอกจากนี้การเดินทางเท้ายังสามารถพบเห็นรายละเอียดของสภาพบ้านเมือง วิถีชีวิตของ ผู้คนตามเมืองต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังเป็นการออกกำลังกายด้วยในขณะเดียวกันการจัดทำทางเดินเท้าในเมืองก็สามารถทำได้ง่าย และการลงทุนมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมากนัก ประชาชนของเมืองก็ได้รับผลประโยชน์จากการมีทางเดินที่ต่อเนื่องกันโดยตลอด เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาทางเดินเท้าในเมือง คือ การขยายและพัฒนาพื้นที่ในบริเวณศูนย์กลางการจับจ่ายใช้สอย หรือการสร้างภาพพจน์ใหม่ให้กับเมือง ก่อให้เกิดความต้องการกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นภายในเมือง ไม่ว่าจะเป็นนิทรรศการ การแสดง เทศกาล และกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งอาจจะต้องเตรียมพื้นที่อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดินเท้า ที่นั่งพักผ่อน น้ำพุ ร้านค้า ร้านอาหาร และกิจกรรมในยามค่ำคืน หากทางเดินเท้าได้รับการออกแบบ และวางแผนที่ดี จะช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อม สังคม และพื้นที่เกี่ยวเนื่องให้ได้รับการพัฒนาด้วยเช่นกัน โดยมีหลักการจัดเส้นทางเดินเท้า ดังนี้

1) สงวนรักษาย่าน พื้นฟูเศรษฐกิจของย่าน ป้องกันไม่ให้ย่านใจกลางเมืองขยายตัวออกไปยังชานเมือง ใช้ในการวางแผนพัฒนาเมืองเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงย่านใจกลางเมือง และรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง

2) ช่วยให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้เดินเท้า รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการ จับจ่ายใช้สอย

3) ช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาการกีดขวางทางสัญจรของยานพาหนะ

4) ช่วยปรับปรุงลักษณะทางจินตภาพของชุมชนเมืองให้สวยงามและชัดเจนยิ่งขึ้น

5) ช่วยลดมลภาวะทางเสียง และมลภาวะทางอากาศที่เกิดจากการจราจรบนท้องถนน

6) รองรับปริมาณนักท่องเที่ยว และนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่สถานที่ได้อย่าง สะดวก และใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

7) ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมภายในเมืองให้บริการสาธารณะ และกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน เช่น การพบปะสังสรรค์ การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

8) ส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน อาคารทางประวัติศาสตร์ และป้องกันมิให้โบราณสถานทรุดโทรมลงอันเนื่องจากแรงสั่นสะเทือนของรถยนต์ เป็นต้น

2.4.2 เส้นทางธรรมชาติ เส้นทางธรรมชาติ เป็นเส้นทางสำคัญสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะนอกจากจะทำหน้าที่เชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวแล้ว ยังช่วยป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวจากผลกระทบของการเหยียบย่ำและกิจกรรมการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นสื่อกลางที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจ และซาบซึ้งต่อธรรมชาติอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น โดยมีหลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

1) เป็นเส้นทางเดินชมธรรมชาติ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้าไปชื่นชมธรรมชาติระหว่างการใช้เส้นทาง อาจมีการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติบ้าง

2) เส้นทางเดินป่าระยะไกล เป็นเส้นทางเดินระยะไกล จัดสร้างขึ้นเพื่อการใช้งานเพื่อเดินชมธรรมชาติ หรือเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกาย หรือเพื่อการได้เรียนรู้ และเข้าใจความเป็นไปของธรรมชาติรอบ ๆ ตัว

3) เส้นทางสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อการสื่อความหมาย ให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เส้นทางสื่อความหมายนี้อาจจำแนกแยกย่อยเป็นเส้นทางสื่อความหมายที่มีบุคคลนำหรือเส้นทางสื่อความหมายศึกษาธรรมชาติด้วยตนเอง

4) เส้นทางเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักในการนำนักท่องเที่ยวจากจุดหมายหนึ่งไปยังอีกจุดหมายหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยว การออกแบบมักให้เป็นระยะทางที่สั้นที่สุดเพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการอย่างรวดเร็วที่สุด

3) เส้นทางแบบผสมผสาน เส้นทางแบบผสมผสานเกิดจากการวางแผนผังในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นหลายประเภทในบริเวณเดียวกัน เพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว คือ เส้นทางที่กำหนดขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็น หรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้น เส้นทางท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติจากการที่นักท่องเที่ยวหลาย ๆ กลุ่มที่ใช้เส้นทางเดิมซ้ำอยู่เป็นประจำ หรืออาจเป็นเส้นทางที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะเป็นพิเศษเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น ล้วนเป็นเส้นทางที่ใช้เพื่อเป็นสื่อกลางในการ สื่อความหมายถึงคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความ เข้าใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และส่งเสริมคุณค่าทางมรดกทางธรรมชาติและ ประวัติศาสตร์ รวมถึงให้ประสบการณ์ทางนันทนาการและการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้อีกด้วย

ปัจจุบันจังหวัดระนองไม่มีเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเส้นทางท่องเที่ยวประเภทเกาะ ชิงนิเวศน์ แต่จากบริบทของจังหวัดระนองมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่จังหวัดระนองได้ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากการประเมินความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่มีจำนวน 6 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ทรัพยากรที่โดดเด่นในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคือ เกาะ และน้ำแร่ร้อน 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรที่โดดเด่นในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คือ พระราชวังรัตนรังสรรค์ (จำลอง) 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ทรัพยากรที่มีความโดดเด่นทาง

ประเพณี คือ ประเพณีอาบน้ำแร่เดือนเพ็ญ 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน 5) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ และ 6) ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ดังนั้นการออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง จะทำให้จังหวัดระนองมีเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน จากความโดดเด่นของทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสงบ มีความสุข ทำให้เกิดสุขภาพที่ดี

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nation World Tourism Organization : UNWTO) ได้จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น 3 รูปแบบ โดยอาศัยหลักการแยกออกมาตามลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว (Goeldner and Ritchies, 2006) ประกอบไปด้วย ลักษณะแรก การท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) หมายถึง ลักษณะการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติซึ่ง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หรือการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological tourism) ลักษณะต่อมา คือ การท่องเที่ยวตามแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based Tourism) หมายถึง ลักษณะการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวทางแหล่งประวัติศาสตร์ (Historical tourism) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) หรือการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบทหรือชุมชน (Rural tourism / village tourism) ลักษณะสุดท้ายคือการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) หมายถึง ลักษณะการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure travel) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home stay & farm stay) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long stay) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive travel) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นต้น

นอกจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่องค์การการท่องเที่ยวโลกได้ให้ไว้แล้วนั้น ยังสามารถแบ่งประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวตามสำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ได้กำหนดไว้เป็นหลายลักษณะ ประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเพื่อการดูแลสุขภาพเป็นกิจกรรมเป้าหมายของการท่องเที่ยว หรือเพื่อการพักผ่อน รวมถึงการเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ ให้ได้ความสุขประทับใจเพิ่มพูนความรู้ในการรักษาคุณค่าของคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ เช่น

การผ่าตัดเสริมความงามหรือทำศัลยกรรมพลาสติกการลดน้ำหนัก การตรวจสุขภาพ การล้างพิษในร่างกาย หรือการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เช่น การนวดแผนไทย การอบสมุนไพร การอาบน้ำแร่ ลักษณะต่อมาคือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย” หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม มีความใส่ใจ มีจิตอนุรักษ์ โดยครอบคลุมการ ท่องเที่ยวในสถานที่ธรรมชาติการแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ทำหายโดยเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ของคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว สร้างความเข้าใจระหว่างกัน และอนุรักษ์ธรรมชาติให้ยั่งยืนไปพร้อมกับการทำกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก อาทิ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การส่องสัตว์การดูนก การชมผีเสื้อ การนั่งช้าง การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เช่น การปีนผา ปีนเขา ไรด์ตัวจากน้ำตก ปั่นจักรยาน ล่องแก่ง พายเรือแคนู เรือคายัค เทียวถ้ำ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผจญภัย เช่น การเดินป่า การดำน้ำ ลักษณะการท่องเที่ยวที่น่าสนใจต่อมาคือ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ซึ่งหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ในการศึกษา หรือสร้างความเพลิดเพลินในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์ม ปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ เทคโนโลยีการผลิตทางเกษตรที่ทันสมัย หรือชื่นชมความสวยงามและได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท การชมไร่ นา ชมสวนผลไม้ การชมสวนดอกไม้ การชมกระบวนการผลิตใบชา การชมฟาร์ม ปศุสัตว์ การชมแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ลักษณะต่อมาคือ “การท่องเที่ยวเชิงกีฬา” โดยรวมกิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬา หรือการเข้าร่วมชมกีฬา และลักษณะที่มีมากในประเทศไทย ได้แก่ “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” โดยหมายถึง การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ในการชื่นชม ศึกษาสิ่งที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรมประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะในแขนงต่าง ๆ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และการท่องเที่ยวอีกลักษณะคือ “การท่องเที่ยวเชิงศาสนา” เป็นอีกลักษณะที่ถือเป็นการท่องเที่ยว โดยเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางไปสักการะสถานที่สำคัญทางศาสนา การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นมัสการเกจิอาจารย์รวมถึงกิจกรรมด้านศาสนา เช่น การนั่งวิปัสสนา กรรมฐาน เป็นต้น หรือลักษณะการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำคือ “การท่องเที่ยวทางเรือ” ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวโดยมีเรือเป็นพาหนะเดินทาง ด้วยระดับความเร็วที่ไม่มากนักไปตามเส้นทางน้ำที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนและความเพลิดเพลินจากการเดินทาง เช่น การล่องเรือ เพื่อรับประทานอาหาร การล่องเรือสำราญ ที่มีบริการที่พักบนเรืออย่างครบวงจรหรือ การล่องเรือเพื่อชมการ แสดงต่าง ๆ การล่องเรือเพื่อชมวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ และการล่องเรือเพื่อชมความงามของ ธรรมชาติ เป็นต้น ลักษณะสุดท้ายที่สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ได้ กำหนดไว้คือ “การท่องเที่ยวในแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (นันทนาการและบันเทิง)” เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวยัง สถานที่หรือกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มีได้มีความสำคัญ หรือมีความสำคัญน้อยในประวัติศาสตร์โบราณคดี ศาสนาหรือวัฒนธรรม เช่น สวนสัตว์สวนสนุก (สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม, 2557)

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของทรัพยากรที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพพื้นที่จังหวัดระนองที่สามารถทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีมีความสุข ซึ่งเป็นความรู้สึกลึกซึ้งทางบวก ผ่านความรู้สึกลึกซึ้งใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านร่างกาย มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคม และมิติด้านจิตวิญญาณ โดยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองควรมีรูปแบบในการส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย ส่งเสริมสุขภาพด้านจิตใจ ส่งเสริมสุขภาพด้านสังคม และส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกสงบเมื่อได้เลือกเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 ประเภท ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ ตามคุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดระนอง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยว

ภาวินี ศรีสันต์ สุจิตรา กฤติยารรณ สุชีรา พระมาลา และศุภชัย จันทรงาม (2558) ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ คือ การฝึกสมาธิแนวพุทธศาสตร์ การนวดแผนไทย และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ คือ การนวดแผนไทย การนวดสปาเท้าและการบริการอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกิจกรรมการเที่ยวชมแหล่งธรรมชาติ และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา โดยมีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 2-3 วัน

นพพร จันทรนาชู (2560) ได้ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่เชื่อมโยงรูปแบบการท่องเที่ยวทั้ง 3 รูปแบบเข้าด้วยกัน มี 5 เส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยว 1 วัน 2 วัน และ 3 วัน ตามความสนใจและความพร้อมของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม 1) เส้นทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี 2) เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ทางด้านภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ในจังหวัดกาญจนบุรีเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตร เพื่อยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี 4) เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี

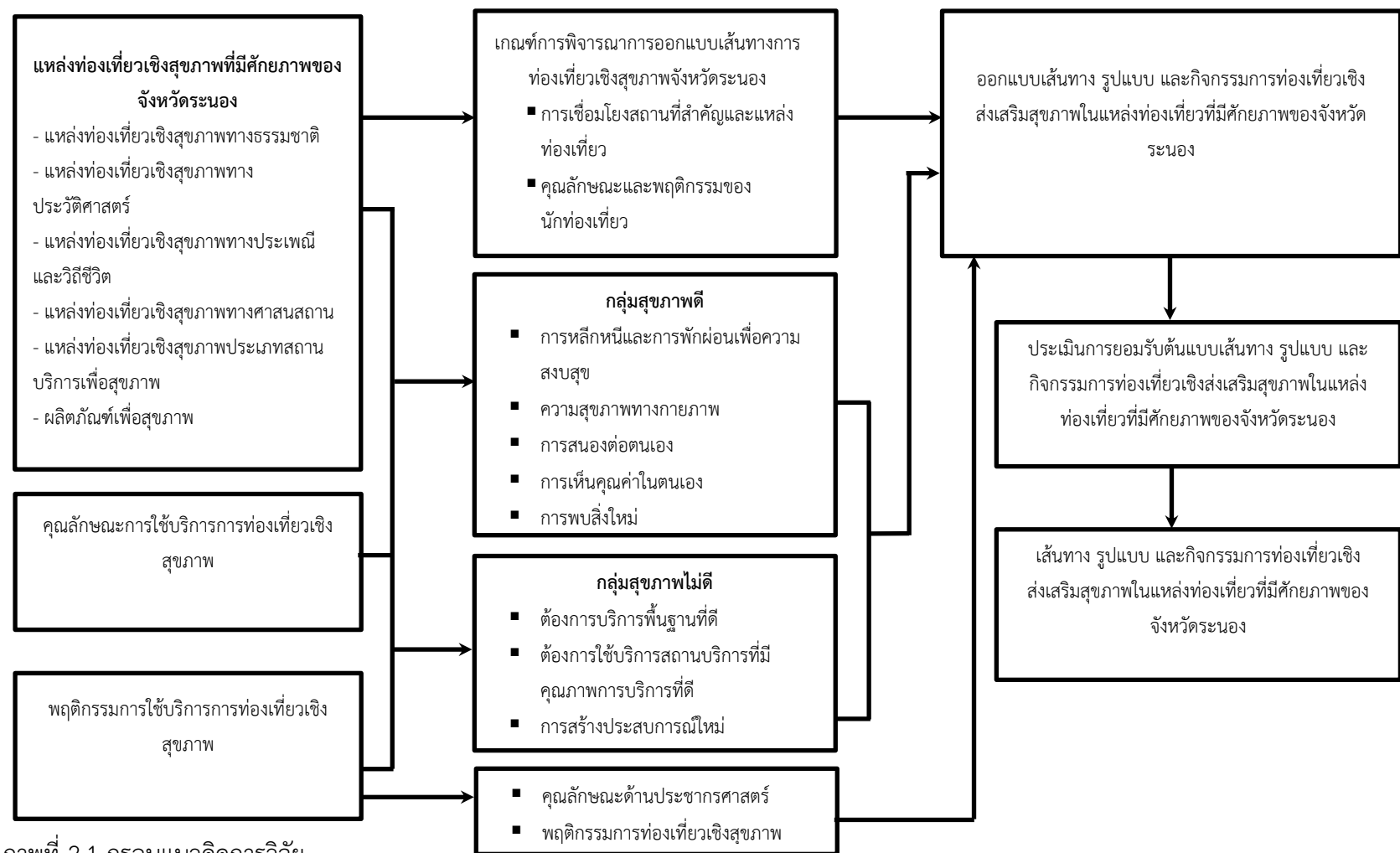
ภาวินี ศรีสันต์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและ ชาวต่างประเทศในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวบำบัดรักษาที่สนใจ คือ การตรวจสุขภาพ ทันตกรรม และการเสริมความงาม และกิจกรรมการท่องเที่ยว

เชิงส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ คือ การฝึกสมาธิแนวพุทธ ศาสตร์ การนวดแผนไทย และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในระดับปานกลาง โดยสนใจในกิจกรรมการนวดแผนไทย การนวดสปาเท้าและการบริการอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และสนใจการท่องเที่ยวเชิง บำบัดรักษาในระดับน้อย สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันยังพบได้น้อย แต่จะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการให้ความสำคัญด้านสุขภาพและความนิยมในการท่องเที่ยวมีมากขึ้น เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประกอบด้วย กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ กิจกรรมการเที่ยวชมแหล่งธรรมชาติ และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา โดยมีระยะเวลาที่ใช้ในการจัด กิจกรรม 2-3 วัน การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจควรมีการรวมตัวกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพของการให้บริการโดยจัดเป็นศูนย์รวมการบริการเชิงสุขภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ข้อมูลการให้บริการเชิงสุขภาพผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึงและ สามารถเข้าถึงการบริการได้

จุฑาทิพย์ สุจรติกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นในจังหวัดภูเก็ต งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต (2) ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น (3) เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นจำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว คือ ประสบการณ์การใช้บริการเชิงสุขภาพจากญี่ปุ่น, เคยเดินทางมาประเทศไทยและภูเก็ต, ได้รับข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากเว็บไซต์เพื่อนหรือคนรู้จักที่เคยใช้บริการ และบริษัทนำเที่ยว เป้าหมายที่ใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ (2) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นิยม คือ รูปแบบที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก และรูปแบบที่เน้นภูมิปัญญาพื้นบ้าน รูปแบบที่นิยม คือ กีฬาทางน้ำ, ดำน้ำ, ว่ายน้ำ และ สปา นวดแผนไทย โบราณ อาหารเพื่อสุขภาพ ยาสมุนไพร เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งสองรูปแบบคือ ปัจจัยด้านระยะเวลาในการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ (3) แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในอนาคต คือ รูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ควรเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างมูลค่าเพิ่ม ควรส่งเสริมและการเจาะกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ

รัฐศวรรธน์ กิ่งแก้ว และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า (1) จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน (2) ยังไม่พบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรม อย่างชัดเจน เน้นใช้การทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย เป็นการเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันแบบตกลงกันด้วยวาจาเป็นอิสระต่อกันในระดับ Cooperation และ (3) รูปแบบ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็น ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน เป็นแบบวงกลมโดยใช้รูปแบบ SAPA Model และควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใช้ 4 ปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของ TMBC Model และการดำเนินการด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ (1.1) การส่งเสริม การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดเวทีประชาเข้าใจ เป็นต้น (1.2) การส่งเสริมและการเสริมสร้าง คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น (1.3) การยกระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ และ (1.4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัยแบบองค์รวม (2) การเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการ บริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจาก อีก 6 จังหวัด ผ่านหัวหน้าสำนักงานจังหวัด ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กบก.อ่าวไทย เพื่อบรรจุเข้าที่ประชุมต่อไป และ (3) การกำหนดบทบาท หน้าที่ รายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงานของ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้นแบบ และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป



ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมในจังหวัดระนอง ออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง และประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักริมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพจังหวัดระนอง จำนวน 955,531 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง, 2560)

2) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3) ประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ นักท่องเที่ยวจำลอง

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เลือกแบบบังเอิญเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพจังหวัดระนอง จำนวน 1,552 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,452 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 100 คน โดยการสุ่มบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามตารางที่ 3.1 โดยการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ยามาเน่ ที่ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.3 ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 1,111 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 100 คน และการสำรวจแบบออนไลน์จาก Google form จำนวน 341 คน

ตารางที่ 3.1 แสงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพพื้นที่จังหวัด
ระนอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2562

ประเภททรัพยากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. น้ำแร่	353
1.1 บ่อน้ำร้อนรักษะวาริน	112
1.2 แหล่งน้ำแร่ร้อนบ้านพรรั้ง	120
1.3 บ่อน้ำร้อนพลูหลุมพลี	36
1.4 ชาริน ฮอทสปริง	50
1.5 บ่อน้ำร้อนหาดยาย	35
2. น้ำตก	197
2.1 น้ำตกปุญญาบาล	60
2.2 น้ำตกหวาว	47
2.3 น้ำตกโตนเพชร	30
2.4 น้ำตกบกกกราย	38
2.5 น้ำตกสิบหกกราง	22
3. แม่น้ำ ลำธาร	149
3.1 แม่น้ำกระบุรี	44
3.2 คลองลัดโนด	115
4. ภูเขา	163
4.1 ภูเขาหญ้า	98
4.2 เขาฝาชี	35
4.3 เขาพ้อตาโขงโดง	30
5. ถ้ำ	25
5.1 ถ้ำพระขยางค์	25
6. ชายหาด	105
6.1 หมู่เกาะระนอง	105
7. ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์	210
7.1 จวนเจ้าเมืองระนอง	60
7.2 บ้านร้อยปีเทียนสือ	60
7.3 พระราชวังรัตนรังสรรค์ (จำลอง)	60
7.4 ศิลาจารึกสลักพระปรมาภิไธยย่อ จปร.	30

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเภททรัพยากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
8. ประเพณี	100
8.1 ประเพณีอาบน้ำแร่เดือนเพ็ญ	100
9. วิถีชีวิต	250
9.1 วิถีชีวิตเกษตรพอเพียง บ้านไร่ไอรุณ ฟาร์มสเตย์	50
9.2 วิถีชีวิตเกษตรกร วิถีกาแฟ ก้องวัลเลย์	50
9.3 วิถีชีวิตประมงเชิงอนุรักษ์บ้านแหลมนาว	50
9.4 วิถีชีวิตพหุวัฒนธรรมและเกษตรกรบ้านในวง	50
9.5 วิถีชีวิตคนร้อนแร่	50
รวม	1,552

2) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ได้แก่ เครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เป็นเจ้าของทรัพยากร จำนวน 35 คน ซึ่งจะได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.2

3) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ได้แก่ นักท่องเที่ยวจําลองจำนวน 30 คน ที่เคยใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ (น้ำพุร้อน) เดือนละครั้ง ซึ่งจะมาใช้บริการเป็นระยะเวลา 3 วัน นักวิจัยจึงมีความสนใจกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ในการประเมินการใช้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

ตารางที่ 3.2 แสดงกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง			ประเภทเครื่องมือ	การทดสอบเครื่องมือ
	แหล่งข้อมูล	จำนวน (คน)	วิธีการสุ่มตัวอย่าง		
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ตัวแทนสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดระนอง	3	เจาะจง	การประชุมแบบมี ส่วนร่วม	ความสอดคล้องของเนื้อหา
	ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ระนอง	1			
	ตัวแทนสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดระนอง	1			
	ตัวแทนโรงเรียนละอุ่นวิทยา	1			
	ตัวแทนโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร	1			
	ตัวแทนโรงเรียนสตรีวิทยา	1			
	ตัวแทนโรงพยาบาลระนอง	1			
	ตัวแทนสำนักงานตำรวจท่องเที่ยว จังหวัดระนอง	1			
	ตัวแทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร	1			
	ตัวแทนอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว	1			
	ตัวแทนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งระยะนาสัก	1			

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง		ประเภทเครื่องมือ	การทดสอบเครื่องมือ
	แหล่งข้อมูล	จำนวน (คน)	วิธีการสุ่มตัวอย่าง	
	ตัวแทนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง	1		
	ตัวแทนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัดระนอง	1		
	ตัวแทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน จังหวัดระนอง	1		
	องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง	1		
	ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ล่องแพแลชายแดน	1		
	ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านในวง	1		
	ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวหาดส้มแป้น	1		
	ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวม่วงกวง	1		
	ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวบ้าน แหลมนาว	1		
	ตัวแทนกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยว ล่องแพแลลัปสิงธาร	1		

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง			ประเภทเครื่องมือ	การทดสอบเครื่องมือ
	แหล่งข้อมูล	จำนวน (คน)	วิธีการสุ่มตัวอย่าง		
	ตัวแทนจากธาริณระนองฮอทสปริง	1			
	ตัวแทนจากบริษัทนำเที่ยวทริปปี้ลอาร์ทัวร์	1			
	ตัวแทนจากโรงเรียนบ้านตาลสปลา	1			
	แอนด์เวลเนส				
	ตัวแทนจากบริษัทพลเพลส	1			
	ตัวแทนจากร้าน J&T	1			
	ตัวแทนจากโรงแรมเขาสวยน้ำใส	1			
	ตัวแทนจากน้ำนองฮิตสปลา	1			
	ตัวแทนจากโรงแรมฟาร์มเฮาส์	1			
	ตัวแทนจากร้านคูนลิน	1			
	นายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว	1			
	จังหวัดระนอง				
	นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัด	1			
	ระนอง				
	หอการค้าจังหวัดระนอง	1			
รวม		35			

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งแบ่งเครื่องมือการวิจัยดังนี้

3.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรม การใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมในจังหวัดระนองตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ และภูมิลำเนา และส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมในจังหวัดระนอง ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักริมในแหล่งท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และผู้ร่วมเดินทาง

3.2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ที่สอดคล้องกับ คุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมในจังหวัดระนองของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

3.2.3 แบบประเมินการยอมรับเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ซึ่งเป็นการให้ค่าคะแนนแบบประมาณค่า (Rating scale) ตั้งแต่ 1-5 คะแนน ในแต่ละตัวชี้วัด คะแนน 1 หมายถึง ค่าคะแนนต่ำมาก และค่า 5 หมายถึง ค่าคะแนนสูงมาก และคะแนน 0 หมายถึง ไม่มีคะแนนและไม่นำมาคำนวณเป็นค่าต่ำสุด จากนั้นนำมาหาการแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากการคำนวณค่าคะแนนการยอมรับเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1.00-1.80	=	ยอมรับได้น้อยมาก
1.81-2.60	=	ยอมรับได้น้อย
2.61-3.40	=	ยอมรับได้ปานกลาง
3.41-4.20	=	ยอมรับได้สูง
4.21-5.00	=	ยอมรับได้สูงมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยแบบประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของเครื่องมือ โดยเครื่องมือเชิงปริมาณจะใช้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ในการวิจัยจริงจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่วมกันออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง โดยมีสถาบันการศึกษาเป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรม

3.3.2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการพำนักริมชายหาดระนอง และแบบประเมินการยอมรับเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

3.3.3 การเก็บรวบรวมจากเอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการจัดเส้นทางท่องเที่ยว และรูปแบบการท่องเที่ยว ผลการศึกษา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิงในการศึกษาครั้งนี้

3.4 การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาในการประชุม และแสดงความคิดเห็นลงบนกระดาน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.4.3 การตรวจสอบข้อมูล

- 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และแบบประเมิน
- 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ ใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร และใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

3.5 การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์ และการให้ความหมาย

3.5.1 การแปลผลข้อมูลเชิงปริมาณ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยแบ่งระดับเป็นค่าช่วงชั้น 5 ระดับ พิจารณาค่าเฉลี่ยของการยอมรับเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อแปลผลค่าการยอมรับ โดยการแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากการคำนวณค่าคะแนนในการประเมินเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1.00-1.80	=	ยอมรับได้น้อยมาก
1.81-2.60	=	ยอมรับได้น้อย
2.61-3.40	=	ยอมรับได้ปานกลาง
3.41-4.20	=	ยอมรับได้สูง
4.21-5.00	=	ยอมรับได้สูงมาก

3.5.2 การแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดรหัสอย่างเป็นระบบและจัดแสดงอย่างดีแล้ว เป็นข้อมูลที่ “พูด” หรือ “การวาดภาพ” อย่างเป็นเรื่องเป็นราวได้ สามารถบอกเรื่องราวได้ว่า คืออะไร เป็นอย่างไร และหาข้อสรุป ตีความ และตรวจสอบว่าข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นถูกต้อง หรือใช้ได้เพียงใด ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิจัยต่อไปโดยดำเนินการตามขั้นตอนออกแบบเส้นทางรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ ประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเรื่องส่งเสริมสุขภาพ และจัดแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพื้นที่จังหวัดระนอง รวมถึงเพื่อนำเสนอข้อมูลลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับการออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักรในจังหวัดระนอง

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

คุณลักษณะนักท่องเที่ยว	n=1,552			
	ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	485	33.40	63	63.00
หญิง	967	66.60	37	37.00
อายุ				
ต่ำกว่า 30 ปี	183	12.60	13	13.00
31 - 40 ปี	258	17.77	16	16.00
41 - 60 ปี	273	18.80	31	31.00
61 - 70 ปี	282	19.42	23	23.00
71 - 80 ปี	249	17.15	13	13.00
80 ปีขึ้นไป	207	14.26	4	4.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คุณลักษณะนักท่องเที่ยว	n=1,552			
	ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	543	37.40	15	15.00
ปริญญาตรี	755	52.00	53	53.00
สูงกว่าปริญญาตรี	154	10.61	32	32.00
รายได้ต่อเดือน				
ไม่มีรายได้	61	4.20	0	0.00
น้อยกว่า 15,000 บาท	243	16.74	0	0.00
15,000 - 30,000 บาท	554	38.15	12	12.00
30,001 - 45,000 บาท	318	21.90	21	21.00
45,000 บาทขึ้นไป	276	19.01	67	67.00
อาชีพ				
รับจ้าง	151	10.40	0	0.00
เกษตรกร	247	17.01	10	10.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	335	23.07	20	20.00
ว่างงาน	22	1.52	0	0.00
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	382	26.31	29	29.00
นักเรียน/นักศึกษา	93	6.40	7	7.00
พนักงานบริษัทเอกชน	222	15.29	34	34.00
สถานภาพ				
โสด	546	37.60	33	33.00
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกัน	374	25.76	13	13.00
สมรส	532	36.64	54	54.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 66. 6 ส่วน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 63 นักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 19.42 มีอายุ ระหว่าง 61 - 70 ปี และชาวต่างชาติร้อยละ 31 มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติมีการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 52 และร้อยละ 53 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวชาวไทย

ร้อยละ 38.15 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 30,000 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติร้อยละ 67 มีรายได้ต่อเดือน 45,000 บาทขึ้นไป นักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 26.31 มีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติร้อยละ 34 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนสถานภาพพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 37.5 โสด ส่วนชาวต่างชาติร้อยละ 54 สมรสแล้ว

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกเป็นรายจังหวัด โดยไม่รวมประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดระนอง

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
กาญจนบุรี	59	4.06
ชุมพร	119	8.20
ประจวบคีรีขันธ์	214	14.74
เพชรบุรี	70	4.82
พังงา	105	7.23
ภูเก็ต	85	5.85
กระบี่	59	4.06
ตรัง	75	5.17
สุราษฎร์ธานี	136	9.37
กรุงเทพมหานคร	91	6.27
นครปฐม	72	4.96
ราชบุรี	64	4.41
อุบลราชธานี	25	1.72
พิจิตร	14	0.96
จันทบุรี	56	3.86
นครศรีธรรมราช	92	6.34
สตูล	59	4.06
สงขลา	57	3.93
รวม	1,452	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ร้อยละ 14.74 รองลงมา คือ สุราษฎร์ธานี ร้อยละ 9.37 และจังหวัดชุมพรร้อยละ 8.2

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำแนกเป็นรายรายประเทศ

ประเทศ	จำนวน	ร้อยละ
ญี่ปุ่น	4	4.00
เนเธอร์แลนด์	6	6.00
นอร์เวย์	7	7.00
เยอรมัน	18	18.00
อังกฤษ	8	8.00
สวีเดน	13	13.00
มาเลเซีย	9	9.00
สหรัฐอเมริกา	10	10.00
อิตาลี	7	7.00
ฝรั่งเศส	8	8.00
ออสเตรเลีย	5	5.00
แคนาดา	5	5.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นชาวเยอรมัน ร้อยละ 18 รองลงมา คือ สวีเดน ร้อยละ 13 และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 10

ตารางที่ 4.4 จำนวนและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดระนอง

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ชาวไทย		ชาวต่างชาติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ				
บำบัดรักษาอาการเจ็บป่วย	123	8.47	4	4.00
พักผ่อนและผ่อนคลายทางร่างกายและจิตใจ	127	8.75	43	43.00
ฟื้นฟูสุขภาพให้แข็งแรง	315	21.69	7	7.00
ส่งเสริมสุขภาพให้เกิดความสมดุลระหว่างร่างกาย	374	25.76	23	23.00
จิตใจ สันคัม และจิตวิญญาณ				
ป้องกันอาการเจ็บป่วย	302	20.80	18	18.00

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ชาวไทย		ชาวต่างชาติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พัฒนาอุปนิสัยการใช้ชีวิตอย่างถูกสุขอนามัย	35	2.41	3	3.00
ต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น	176	12.12	2	2.00
รวม	1,452	100.00	100	100.00
กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ				
ขอพรสุขภาพ	229	8.70	5	2.15
รับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ	386	14.67	21	9.01
แช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด	572	21.73	12	5.15
สัมผัสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชุมชน	108	4.10	16	6.87
สปา/นวดเพื่อสุขภาพ	372	14.13	54	23.18
โยคะร้อน	128	4.86	2	0.86
กีฬาเพื่อสุขภาพ	148	5.62	32	13.73
การเรียนรู้ประวัติศาสตร์	93	3.53	8	3.43
สัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ	215	8.17	66	28.33
สัมผัสธรรมชาติประเภทน้ำตก	117	4.45	6	2.58
สัมผัสธรรมชาติประเภทถ้ำ	81	3.08	3	1.29
สัมผัสธรรมชาติประเภทภูเขา	106	4.03	5	2.15
การทำสมาธิ	77	2.93	3	1.29
รวม	2,632	100.00	233	100.00
เหตุผลในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ				
ความมีชื่อเสียง	173	9.02	27	10.00
ความสวยงามทางธรรมชาติ	365	19.02	84	31.11
ความเงียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวนอันไม่พึงประสงค์	497	25.90	82	30.37
ความสะดวกในการเข้าถึง	229	11.93	35	12.96
ความปลอดภัย	285	14.85	28	10.37
สิ่งอำนวยความสะดวก	370	19.28	14	5.19
รวม	1,919	100.00	270	100.00

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ชาวไทย		ชาวต่างชาติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง				
น้อยกว่า 5,000 บาท	413	28.44	0	0.00
5,001-10,000 บาท	514	35.40	13	13.00
10,001-15,000 บาท	322	22.18	15	15.00
มากกว่า 15,000 บาท	203	13.98	72	72.00
รวม	1,452	100.00	100	100.00
ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักรอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว				
1 วัน ไม่พักค้างคืน	184	12.67	0	0.00
2 วัน 1 คืน	560	38.57	0	0.00
3 วัน 2 คืน	637	43.87	2	2.00
1 สัปดาห์	52	3.58	17	17.00
2 สัปดาห์	19	1.31	26	26.00
1 เดือน	0	0.00	33	33.00
2 เดือน	0	0.00	10	10.00
3 เดือน	0	0.00	12	12.00
รวม	1,452	100.00	100	100.00
แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ				
การโฆษณาผ่านโทรทัศน์	13	0.90	0	0.00
เว็บไซต์	313	21.56	15	15.00
เฟสบุ๊ก (Facebook)	410	28.24	21	21.00
ไลน์ (Line)	88	6.06	0	0.00
เพื่อนแนะนำ	173	11.91	30	30.00
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	42	2.89	7	7.00
บริษัทนำเที่ยว	96	6.61	14	14.00
ยูทูบ (YouTube)	317	21.83	13	13.00
รวม	1,452	100.00	100	100.00

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ชาวไทย		ชาวต่างชาติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
ไม่มี	106	7.30	26	26
คนในครอบครัว	553	38.09	43	43
เพื่อน	417	28.72	18	18
แฟน	376	25.90	13	13
รวม	1452	100	100	100
ผู้ร่วมเดินทาง				
ไม่มี	21	1.45	27	27.00
1-2 คน	479	32.99	55	55.00
3-4 คน	554	38.15	10	10.00
มากกว่า 4 คน	398	27.41	8	8.00
รวม	1452	100.00	100	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เกิดความสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ร้อยละ 25.76 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพื่อพักผ่อนและผ่อนคลายทางร่างกายและจิตใจร้อยละ 43 กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่นักท่องเที่ยวชาวไทยสนใจคือการแช่น้ำแร่ร้อนร้อยละ 21.73 และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติร้อยละ 28.33 สนใจเกี่ยวกับการสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ เหตุผลที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ ความเงียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวนอันไม่พึงประสงค์ร้อยละ 25.9 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกเพราะความสวยงามทางธรรมชาติ ร้อยละ 31.1 และนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 35.3 มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง อยู่ที่ 5,001-10,000 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติร้อยละ 72 มีค่าใช้จ่ายมากกว่า 15,000 บาท ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักร้อยละ 43.87 พำนักร้อยละ 33 พำนักร้อยละ 1 เดือน แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 28.24 คือ เฟสบุ๊ก (Facebook) ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติร้อยละ 30 มาจากเพื่อนแนะนำ ส่วนผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติคือ ครอบครัวร้อยละ 38.09 และร้อยละ 43 นักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 38.15 มีผู้ร่วมเดินทาง 3-4 คน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติร้อยละ 55 มีผู้ร่วมเดินทาง 1-2 คน

ตารางที่ 4.5 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดระนองที่เจ็บป่วย และต้องการบำบัดอาการเจ็บป่วย และการฟื้นฟู

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ชาวไทย		ชาวต่างชาติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โรคที่ต้องการบำบัดอาการเจ็บป่วย	123	100	4	100
ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ	23	18.70	2	50
เหน็บชา	7	5.69	1	25
อัมพฤต	5	4.07	0	0
นิ้วล็อก	4	3.25	0	0
ไมเกรน	5	4.07	0	0
ปวดข้อกระดูก	28	22.76	0	0
กล้ามเนื้ออ่อนแรง	14	11.38	0	0
ความดันโลหิต	9	7.32	0	0
เบาหวาน	9	7.32	0	0
โรคภูมิแพ้	7	5.69	1	25
ไขมันอุดตันในเส้นเลือด	9	7.32	0	0
ผิวแห้ง เหี่ยวย่น	3	2.44	0	0
สาเหตุของฟื้นฟูสุขภาพ	315	100	7	100
ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ	65	20.6	2	28.6
เหน็บชา	48	15.2	1	14.3
อัมพฤต	30	9.5	0	0.0
การสูญเสียคนรัก	12	3.8	1	14.3
เครียด	62	19.7	1	14.3
การทำงานหนัก (ออฟฟิศซินโดม)	67	21.3	0	0.0
อุบัติเหตุ	23	7.3	2	28.6
ชะลอวัย	8	2.5	0	0.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง เพื่อการบำบัดรักษาโรคปวดข้อกระดูกมากที่สุด รองลงมาคือโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ส่วนการฟื้นฟูสุขภาพเนื่องจากเจ็บป่วยเป็นโรคจากการทำงานหนัก (ออฟฟิศซินโดม) รองลงมาโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบช่วงอายุของนักท่องเที่ยวกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ	อายุ (คน)											
	ต่ำกว่า 30 ปี		31 - 40 ปี		41 - 60 ปี		61 - 70 ปี		71 - 80 ปี		80 ปีขึ้นไป	
	ชาวไทย	ต่างชาติ	ชาวไทย	ต่างชาติ	ชาวไทย	ต่างชาติ	ชาวไทย	ต่างชาติ	ชาวไทย	ต่างชาติ	ชาวไทย	ต่างชาติ
ขอพรสุขภาพ	20	0	52	0	63		62	3	17	2	15	0
รับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ	70	0	108	0	115	12	56	5	20	2	17	2
แช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด	61	0	87	2	93	6	170	2	119	0	42	2
สัมผัสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชุมชน	14	4	26	8	32	2	24	2	12	0		0
สปา/นวดเพื่อสุขภาพ	26	0	68	12	97	16	102	10	54	8	25	8
โยคะร้อน	13	0	22	0	48	0	35	2	10	0	0	0
กีฬาเพื่อสุขภาพ	44	8	23	14	52	6	21	4	6	0	2	0
การเรียนรู้ประวัติศาสตร์	16	2	25	28	20	0	4	0	0	2	0	2
สัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ	15	4	17	4	28	12	4	18	2	18	0	10
สัมผัสธรรมชาติประเภทน้ำตก	38	4	20	2	23	0	19	0	14	0	3	0
สัมผัสธรรมชาติประเภทถ้ำ	33	3	17	0	12	0	11	0	8	0	0	0
สัมผัสธรรมชาติประเภทภูเขา	29	3	38	2	10	0	25	0	4	0	0	0
การทำสมาธิ	4	0	8	0	8	0	24	1	19	2	14	0

จากตารางที่ 4.6 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจกิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือ การแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ รองลงมาคือ กีฬาเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจกิจกรรม สปา/นวดเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด รองลงมาคือ สปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจกิจกรรมการสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 71 - 80 ปี และ 80 ปีขึ้นไป ชาวไทยสนใจกิจกรรมการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด รองลงมาคือ สปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจกิจกรรมการสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ รองลงมา คือ สปา/นวดเพื่อสุขภาพ

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 การออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประกอบกับความโดดเด่นของทรัพยากรที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพของพื้นที่จังหวัดระนอง จึงสามารถออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนองที่มีความสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวได้ 4 เส้นทาง ตามลักษณะสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดีแต่ต้องการส่งเสริมสุขภาพ หรือป้องกันโรค เพื่อให้สุขภาพดียิ่งขึ้น และกลุ่มที่สุขภาพไม่ดีที่ต้องการรักษาสุขภาพ หรือฟื้นฟูสุขภาพ ที่เน้นการแพทย์ทางเลือกมากกว่าการรักษาทางการแพทย์ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดระนองจึงแบ่งได้ 3 เส้นทาง ซึ่งเป็นเส้นทางใหม่ ยังไม่เคยมีเส้นทางท่องเที่ยวในในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน ประกอบด้วย เส้นทางสร้างสุขภาพ เส้นทางฟื้นฟู และเส้นทางแบบผสมผสาน

เส้นทางที่ 1 เส้นทางสร้างสุขภาพ เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่มีการเน้นกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพมากกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น ซึ่งมีเน้นรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ “จิบแพ ล่องแพ ร่อนแร่ แช่น้ำ” การเรียนรู้วิถี

เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร วิถีชีวิตคนร้อนแร่ และประมงพื้นบ้าน

- วันที่ 1 กิจกรรมชมวิถีกาแฟ และเรียนรู้การดื่มกาแฟเพื่อสุขภาพ คุณสมบัติของกาแฟ และสารสำคัญที่อยู่ในเมล็ดกาแฟที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพด้วยวิธีการดื่มแบบถูกวิธี รับประทานอาหารกลางวัน ณ ก้องวัลเลย์
เดินศึกษาธรรมชาติน้ำตกบกกกราย กิจกรรมการทำสมาธิบริเวณน้ำตก ฟังเสียงธรรมชาติการไหลของน้ำ อากาศที่บริสุทธิ์ไม่มีมลภาวะ
พักค้างแรม ณ ก้องวัลเลย์
- วันที่ 2 นอนแผ่นร้อนช่วยการขยายตัวของหลอดเลือด ลดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ณ สวนสาธารณะรักษะวาริน
เรียนรู้วิถีชีวิตคนร้อนแร่ และหินแร่ที่มีผลต่อสุขภาพ
รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านคุ้มลิ้น
แช่น้ำแร่ร้อน บริการนวดเพื่อสุขภาพ ณ ธารินฮอทสปริง
เดินทางล่องเรือไม้ แต่งกายโบราณ กินอาหารพื้นถิ่น ชมพระอาทิตย์ตกดินกลางทะเล อันดามัน
พักค้างแรม ณ โรงแรมฟาร์มเฮ้าส์
- วันที่ 3 อาบน้ำแร่ร้อนยามเช้า พร้อมรับประทานอาหารอ่อนเชิณ ณ บ่อน้ำร้อนพรรั้ง
เรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชุมชน
รับประทานอาหารทะเลไร้สารพิษ บนกระชังคลองลัดโนด
ล่องแพเปียกคลองลัดโนด เรียนรู้ธรรมชาติป่าชายเลน
กราบไหว้ขอพรเทพแห่งสุขภาพ
เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

เส้นทางที่ 2 เส้นทางพินรักษ์ เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน และสถานบริการเพื่อสุขภาพ ที่ไม่เคยมีการดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก่อน ซึ่งกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเน้นกิจกรรมด้านสุขภาพ คำว่าพินรักษ์ มาจากการรวมคำสองคำ คือคำว่า พิน ที่หมายถึง พินทุ และคำว่า รักษ์ หมายถึง รักษา ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ หรือการฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดีที่มุ่งเน้นการแพทย์ทางเลือกในการรักษา หรือฟื้นฟู โดยมีการแบ่งเส้นทางพินรักษ์ออกเป็น 2 เส้นทางคือ

เส้นทางย่อยที่ 1 แชน้ำแร่ร้อน ขอพรสุขภาพ ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย เส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางใหม่ แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ที่ไม่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมาก่อน ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่ในเส้นทางนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมด้านสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น ได้แก่ ราชวดี สปา และน้ำแร่ โรงพยาบาลระนอง ที่มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษาฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการ เป็นต้น ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ การทำสมาธิและสันทนาธรรมที่วัดหงาว การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อปรับปรุงการดำเนินชีวิตที่জনเจ้าเมืองระนอง และบ้านร้อยปีเทียนสือ แชน้ำแร่ร้อนและรับประทานไข่ออนเซ็นที่แหล่งน้ำแร่ร้อนพรรั้ง การนวดและการออกกำลังกายในน้ำแร่ร้อนที่ธารินฮอตสปริงโยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน ระยะเวลา 3 คืน 4 วัน



ภาพที่ 4.2 เส้นทางพื้นรักษ์ “แช่น้ำแร่ร้อน ขอพรสุขภาพ”

- วันที่ 1 การตรวจร่างกายเพื่อประเมินการเจ็บป่วย ก่อนการใช้บริการการแพทย์
ทางเลือก ณ โรงพยาบาลระนอง
รับประทานอาหารกลางวันร้าน J&T
ไหว้เทพเจ้าสุขภาพ ณ ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย
แช่น้ำแร่ร้อน ณ ธารินฮอตสปริง
รับประทานอาหารเย็นร้านคูนลัน
พักค้างแรมที่ธารินฮอตสปริง
- วันที่ 2 อาบน้ำแร่ร้อนยามเช้า พร้อมรับประทานไข่อ่อนเช็น ณ บ่อน้ำร้อนพรรั้ง
เรียนรู้ประวัติศาสตร์บ้านร้อยปีเทียนสือ
รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านรัชชาฟาร์ม

กิจกรรมการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยการแพทย์ทางเลือก ณ
 ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง
 รับประทานอาหารเย็นร้านอาหารเคียงเล
 พักค้างแรมที่ธารินฮิลสปริง

วันที่ 3 แชน้ำแร่ร้อนรักษะวาริน

กิจกรรมโยคะร้อน
 สนทนาธรรมและการทำสมาธิ ณ วัดหาง
 รับประทานอาหารกลางวัน ร้านอาหาร ถอดรองเท้า (โรงกลวง)
 กิจกรรมการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยการแพทย์ทางเลือก ณ
 ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง
 เดินทางล่องเรือไม้ แต่งกายโบราณ กินอาหารพื้นถิ่น ชมพระอาทิตย์ตกดิน
 กลางทะเล อันดามัน
 พักค้างแรมที่ธารินฮิลสปริง

วันที่ 4 เรียนรู้ประวัติศาสตร์จวนเจ้าเมืองระนอง

กิจกรรมการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยการแพทย์ทางเลือก ณ
 ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง
 รับประทานอาหารกลางวันร้านรัชชาฟาร์ม
 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

เส้นทางย่อยที่ 2 แชน้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม เป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่ยังไม่
 เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่
 แล้ว ยกเว้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิง
 สุขภาพทางศาสนสถาน กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เน้นการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟู
 สุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีสุขภาพไม่ดี ประกอบด้วย การขอพรเรื่องสุขภาพ การแช่
 น้ำแร่ร้อน การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ กิจกรรมโยคะร้อน การใช้บริการการแพทย์ทางเลือก และการ
 ฟื้นฟูสุขภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ระยะเวลา 13 คืน 14 วัน



ภาพที่ 4.3 เส้นทางพักผ่อน “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม”

- วันที่ 1 การตรวจร่างกายเพื่อประเมินการเจ็บป่วย ก่อนการใช้บริการการแพทย์
ทางเลือก ณ โรงพยาบาลระนอง
รับประทานอาหารกลางวันร้าน J&T
ไหว้เทพเจ้าสุขภาพ ณ ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย
นวดไทยเพื่อสุขภาพ ณ น่านองฮอตสปา
รับประทานอาหารเย็นร้านคูนลิน
พักค้างแรมที่น้ำใสเขาสวยรีสอร์ท
- วันที่ 2 อาบน้ำแร่ร้อนยามเช้า พร้อมรับประทานอาหารไขมันอ่อนเช่น ณ บ่อน้ำร้อนพรรั้ง
การทำสปาเพื่อสุขภาพ ณ น่านองฮอตสปา

- รับประทานอาหารกลางวันตามธาตุเจ้าเรือน ณ ร้านรัชชาฟาร์ม
 กิจกรรมการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยการแพทย์ทางเลือก ณ
 ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง
 รับประทานอาหารเย็นร้านอาหารเคียงเล
 พักค้างแรมที่น้ำใสเขาสวยรีสอร์ท
- วันที่ 3 กิจกรรมการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยการแพทย์ทางเลือก ณ
 ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ Ranong Hideaway Restaurant
 การนวดไทยเพื่อสุขภาพ ณ น้ำนองฮอตสปา
 รับประทานอาหารเย็น ณ ร้านบรัวโน้
 พักค้างแรมที่น้ำใสเขาสวยรีสอร์ท
- วันที่ 4 กิจกรรมการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยการแพทย์ทางเลือก ณ
 ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ ก้องวัลเลย์
 กิจกรรมชมวิถีกาแฟ และเรียนรู้การดื่มกาแฟเพื่อสุขภาพ คุณสมบัติของ
 กาแฟ และสารสำคัญที่อยู่ในเมล็ดกาแฟที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพด้วยวิธีการดื่ม
 แบบถูกวิธี ณ ก้องวัลเลย์
 เดินศึกษาธรรมชาติน้ำตกบกกทราย กิจกรรมการทำสมาธิบริเวณน้ำตก ฟัง
 เสียงธรรมชาติการไหลของน้ำ อากาศที่บริสุทธิ์ไม่มีมลภาวะ
 พักค้างแรม ณ ก้องวัลเลย์
- วันที่ 5 กิจกรรมการรักษา หรือการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยการแพทย์ทางเลือก
 ณ ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง
 รับประทานอาหารกลางวัน Ranong Hideaway Restaurant
 เดินทางมุ่งหน้าสู่เกาะพยาม
 พักค้างแรม ณ กวางปีบรีสอร์ท
- วันที่ 6 กิจกรรมกายบริหารด้วยโยคะริมหาด รับแสงแดดยามเช้าที่เสริมสร้าง
 วิตามินบี ณ หาดกวางปีบ เกาะพยาม
 เดิน/วิ่ง ออกกำลังกายริมหาด
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ กวางปีบรีสอร์ท
 กิจกรรมสปาทราย
 พักค้างแรมที่กวางปีบรีสอร์ท

- วันที่ 7 กิจกรรมกายบริหารด้วยไทเก๊กริมหาด รับแสงแดดยามเช้าที่เสริมสร้าง
 วิตามินบี ณ หาดกวางปีป เกาะพยาม
 เดิน/วิ่ง ออกกำลังกายริมหาด
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ กวางปีปรีสอร์ต
 การนั่งสมาธิท่ามกลางธรรมชาติที่เงียบสงบ
 การอ่านหนังสือเพื่อความสุนทรีย์ภาพ
 พักค้างแรมที่กวางปีปรีสอร์ต
- วันที่ 8 กิจกรรมกายบริหารด้วยฤาษีตัดตนริมหาด รับแสงแดดยามเช้าที่เสริมสร้าง
 วิตามินบี ณ หาดกวางปีป เกาะพยาม
 เดิน/วิ่ง ออกกำลังกายริมหาด
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ กวางปีปรีสอร์ต
 การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ การดูนกเงือก
 การสนทนาแลกเปลี่ยนวิถีชีวิตหมู่บ้านมอแกน
 พักค้างแรมที่กวางปีปรีสอร์ต
- วันที่ 9 กิจกรรมกายบริหารด้วยฤาษีตัดตนริมหาด รับแสงแดดยามเช้าที่เสริมสร้าง
 วิตามินบี ณ หาดกวางปีป เกาะพยาม
 เดิน/วิ่ง ออกกำลังกายริมหาด
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ กวางปีปรีสอร์ต
 การนวดเพื่อสุขภาพ
 กิจกรรมทะเลบำบัด คือการเคลื่อนไหวในน้ำทะเล
 พักค้างแรมที่กวางปีปรีสอร์ต
- วันที่ 10 กิจกรรมกายบริหารด้วยกีฬามวยไทย
 เดิน/วิ่ง ออกกำลังกายริมหาด
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ กวางปีปรีสอร์ต
 กิจกรรมดำน้ำตื้นเพื่อศึกษาธรรมชาติใต้ท้องทะเล และการเคลื่อนไหวในน้ำ
 ทะเลจะช่วยบริหารร่างกาย
 กิจกรรมทะเลบำบัด คือการเคลื่อนไหวในน้ำทะเล
 พักค้างแรมที่กวางปีปรีสอร์ต
- วันที่ 11 กิจกรรมกายบริหารด้วยกีฬามวยไทย
 เดิน/วิ่ง ออกกำลังกายริมหาด

การใช้ศิลปะบำบัด การเล่าเรื่อง/การจินตนาการผ่านการก่อกองทรายริม
หาด

รับประทานอาหารกลางวัน ณ กวางปีปรีส์อร์ท

เดินทางกลับสู่อำเภอเมืองระนอง

พักค้างแรมที่โตนเพชร กิโนเอร์รี่ กาเด็น

วันที่ 12 อาบน้ำแร่ร้อนยามเช้า พร้อมรับประทานอาหารกลางวัน ณ บ่อน้ำร้อนพรรั้ง

การใช้หินร้อนเพื่อสุขภาพ ณ น้ำนองฮอตสปา

รับประทานอาหารกลางวันร้าน Sunny Side Up

กิจกรรมสมาธิ บริเวณลานริมน้ำ ณ โตนเพชร กิโนเอร์รี่ กาเด็น

กิจกรรมการปรุงอาหารเพื่อสุขภาพ ณ โตนเพชร กิโนเอร์รี่ กาเด็น

พักค้างแรม ณ โตนเพชร กิโนเอร์รี่ กาเด็น

วันที่ 13 กิจกรรมโยคะร้อน ณ สวนสาธารณะรักษะวาริน

การตรวจเช็คร่างกายหลังจากการรักษา และฟื้นฟู ด้วยการแพทย์ทางเลือก
ณ โรงพยาบาลระนอง

รับประทานอาหารกลางวันร้านอาหารคูนลิน

กิจกรรมสมาธิ บริเวณลานริมน้ำ ณ โตนเพชร กิโนเอร์รี่ กาเด็น

เดินทางล่องเรือไม้ แต่งกายโบราณ กินอาหารพื้นถิ่น ชมพระอาทิตย์ตกดิน

กลางทะเล อันดามัน

พักค้างแรม ณ โตนเพชร กิโนเอร์รี่ กาเด็น

วันที่ 14 อาบน้ำแร่ร้อนยามเช้า พร้อมรับประทานอาหารกลางวัน ณ บ่อน้ำร้อนพรรั้ง

กิจกรรมสาธารณะ/การบริจาคสิ่งของ

รับประทานอาหารกลางวันร้านรัชชาฟาร์ม

เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในพื้นที่จังหวัด
ระนอง แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้น แหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ
สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การ
ป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟู
สุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม 4 คั้น 5 วัน ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ กิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การสัมผัสความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์จังหวัดระนอง การใช้น้ำแร่ศักดิ์สิทธิ์ การขอพรสุขภาพ กิจกรรมโยคะร้อน สปา/นวดเพื่อสุขภาพ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน การรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การทำสมาธิ สปาทราย และวารีบำบัด



ภาพที่ 4.4 เส้นทางสร้างสุขภาพแบบผสมผสาน

วันที่ 1 ศึกษาวิถีชีวิตเกษตรกรชาวสวนกาแฟ และศึกษาวิธีการดูแลสุขภาพด้วยกาแฟ
ณ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์กาแฟคั่วมือ (ก้องวัลเลย์) ที่เป็นแหล่งปลูก
กาแฟ พันธุ์โรบัสต้าที่มีคุณภาพและรสชาติดี
รับประทานอาหารกลางวัน ณ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์กาแฟคั่วมือ

(ก้องวัลเลย์)

ศึกษาวิถีธรรมชาติน้ำตกกลางผืนป่าสมบูรณ์ที่น้ำตกบกกทราย ซึ่งเป็นเส้นเลือดหลักของอำเภอกระบุรี มีน้ำไหลตลอดทั้งปีไม่เคยเหือดแห้ง และการศึกษาเส้นทางธรรมชาติและ การทำสมาธิ

รับประทานอาหารเย็น ณ ก้องวัลเลย์ พักค้างคืนที่ก้องวัลเลย์

วันที่ 2 รับประทานอาหารเช้า ณ ก้องวัลเลย์

เดินทางไปยังอำเภอเมืองระนอง

เรียนรู้ประวัติศาสตร์และทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับจังหวัดระนอง ณ บ้านร้อยปีเทียนสือ

เรียนรู้แหล่งโบราณสถานแห่งหนึ่งที่สำคัญของระนอง ซึ่งปัจจุบันกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ภายในสงบ ร่มรื่น ณ จวนเจ้าเมืองระนอง

พักรับประทานอาหารกลางวัน ณ J&T Restaurant ที่เป็นร้านอาหารพื้นถิ่นด้วยเมนูยาวเย ที่เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ของจังหวัดระนอง

ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ภายในมีการนำข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ มาจัดแสดงโชว์ ส่วนบริเวณด้านล่างมีรูปปั้นแสดงการร่อนทองมีการจัดสวนประดับตกแต่งด้วยต้นไม้พันธุ์ดีสวยงามยิ่งนัก ส่วนบริเวณเชิงเขาด้านข้างจะมีหอพระเก้าเก็จอาจารย์ชื่อดังที่ประดิษฐานรูปเหมือนของพระเกจิอาจารย์ชื่อดังของภาคใต้ให้นักท่องเที่ยวได้กราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล ณ พระราชวังรัตนรังสรรค์

กราบไหว้ขอพรเทพเจ้าแห่งสุขภาพ เนื่องจากมีชาวจีนจำนวนมากมีความเชื่อว่างค์ เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจินหยิน” หรือ “โปเซงไต่เต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีชื่อเสียงในด้านการรักษาสามารถชุบชีวิต คนตายได้หลังจากที่ท่านเสียชีวิต คนจึงพากันก่อสร้างอนุสรณ์สถานเป็นที่ระลึกแต่ท่าน โดยเรียกกันว่า “จูเจ่เกง” ที่ด้านหน้าศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ในจังหวัดระนองก็มีป้าย ภาษาจีนที่มีมาแต่โบราณเขียนว่า “จู เจ่ เกง” หรือ “จู เจ่ กง” แปลว่า ตำหนักแห่งการช่วยเหลือสงเคราะห์ ประมาณเดือนเมษายนและในเดือน 11 ของทุกปี จะมีงาน ประเพณีกินเจที่ศาลเจ้า ในวันปกติจะมีผู้คนไปกราบไหว้ขอพรให้ช่วยแก้ไขปัญหาชีวิต และสิ่งที่ต้องการเช่น ขอลูกหรือยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมของต่ายเต๊ะเอี้ยตามความเชื่อ ที่ว่าจะช่วยให้เด็กหายจากการเจ็บป่วย มีสุขภาพแข็งแรง ณ ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย

เข้าที่พัก ณ โรงแรมเขาสวย น้ำใส ที่มีน้ำแร่จากสวนสาธารณะรักษะวารินไว้
บริการอาบในห้องพัก

เดินทางล่องเรือไม้ แต่งกายโบราณ กินอาหารพื้นถิ่น ชมพระอาทิตย์ตกดินกลาง
ทะเล อันดามัน

กลับที่พัก

วันที่ 3 สัมผัสธรรมชาติ บ่อน้ำแร่ร้อนพรรั้ง แหล่งน้ำพุร้อนแห่งนี้เกิดในลักษณะภูมิ
ประเทศที่เป็นหุบเขาริมคลองพรรั้ง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ
60 เมตร มีบ่อน้ำแร่ร้อน จำนวน 8 บ่อ แซ่ตัว 5 บ่อ แซ่เท้า 1 บ่อ และตักอาบ 2
บ่อ โดยน้ำร้อนมีลักษณะใสสะอาด ไม่มีกลิ่นกำมะถันและก๊าซไข่เน่า มีคราบสีขาว
ของแคลไซต์ติดอยู่กับหิน บ่อน้ำร้อนพรรั้ง เกิดจากสายน้ำแร่ร้อนที่มีอุณหภูมิสูง
ประมาณ 35-40 องศาเซลเซียส ไหลซึมออกมาจากผิวดิน และกระจายเป็นแอ่ง มี
ตาน้ำมากถึง 13 ตาน้ำ อยู่ใกล้ลำธาร

รับประทานอาหารเช้าจากบ่อน้ำร้อนพรรั้ง ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ 18 ชั่วโมง

เดินทางกลับที่พัก และรับประทานอาหารเช้า

บริการสปาและนวดเพื่อสุขภาพ ณ น้ำนองฮอตสปา

รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านอาหารคันทัน

เรียนรู้วิถีการร่อนแร่ เป็นอีกหนึ่งวิธีในการออกกำลังกายของคนระนองสมัยก่อน

สักการะพระประธาน มีนามว่า “หลวงพ่อดิบูก” เป็นพระพุทธรูปปาง มารวิชัย มี
ชื่อเป็นทางการว่า “พระดิบุกะพุทธมหาศากยมนัสศรีธรรมา” อันมีความหมายว่า
“พระพุทธรูปดิบุกะองค์ใหญ่เป็นสิริมงคลและศักดิ์ศรีของเมืองระนอง” และยังมี
ความสวยงามของฝาผนังที่แกะสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ ณ วัดหงาว

รับประทานอาหารเช้า ณ ร้านรัชชาฟาร์ม เป็นฟาร์มออร์แกนิก ลิ้มรสอาหารอร่อย ๆ
แบบไร้สารเคมี

กลับที่พัก โรงแรมทินดี ระนอง พร้อมบ่อน้ำแร่ร้อน

วันที่ 4 โยคะร้อน ณ สวนสาธารณะรักษะวาริน

วารีบำบัด ณ ราชวดีสปาและน้ำแร่โรงพยาบาลระนอง

เดินทางมุ่งหน้าสู่เกาะพยาม

รับประทานอาหารเช้า ณ เกาะพยาม

สัมผัสวิถีชีวิตพื้นบ้าน แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตบนเกาะที่เงียบสงบ ฟังเสียงคลื่น และ
อากาศที่บริสุทธิ์ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมคนเกาะ สัมผัสทรายที่ช่วยใน

การบำบัดร่างกาย การห่มทรายเพื่อกระตุ้นการไหลเวียนของโลหิต ณ อ่าวกวังปีบ
เกาะพยาม

ชมพระอาทิตย์ตก รับประทานอาหารเย็น อาหารทะเลเพื่อสุขภาพไม่ผ่าน
กระบวนการแช่สารเคมี

วันที่ 5 กิจกรรมชมพระอาทิตย์ การอาบแสงพระอาทิตย์ยามเช้า เนื่องจากแดดตอนเช้า
นั้นมี วิตามินดีที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เมื่อร่างกายได้รับแสงแดดจะทำการ
สังเคราะห์วิตามินดี ออกมา ช่วยเสริมสร้างแคลเซียมที่จำเป็นต่อกระดูกและฟัน
 อีกทั้งยังช่วยให้เม็ดสีผิว ทำงานได้ดีขึ้น

กิจกรรมกายบริหารด้วย “ฤๅษีดัดตน/ไทเก็ก” ช่วยทำสมาธิในขณะเคลื่อนไหว
และการกำหนดลมหายใจ บริเวณริมชายหาด

รับประทานอาหารเช้า

เดินทางกลับเข้าเมือง

นั่งเรือฟรีส ชมระบบนิเวศน์ป่าเลน ปลุกต้นโกงกาง ชมซากเรือโรฮิงยา กินซีฟู้ด
บนกระชังชุมชน ล่องแพเปือก เล่นน้ำทะเลแหวกสันหลังปังก๊อ ดูวิถีชีวิต
ชาวประมงพื้นบ้าน เลี้ยงปูนิ่ม หากุ้งเคย ตกปลา วางลอบปูดำ ปูม้า และเยื่อน
ชุมชนไร่แผ่นดิน มหัศจรรย์ บนผืนป่าชายเลน แห่งคลองลัดโนด ทะเลสาบระนอง
ณ ชุมชนม่วงกวัง เดินทางกลับ

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3 การประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยระดับการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

ความเหมาะสมของเส้นทางท่องเที่ยว	เส้นทางที่ 1		เส้นทางย่อยที่ 1		เส้นทางย่อยที่ 2		เส้นทางแบบผสมผสาน	
	n=30		n=30		n=30		n=30	
	ค่าเฉลี่ย	การยอมรับ	ค่าเฉลี่ย	การยอมรับ	ค่าเฉลี่ย	การยอมรับ	ค่าเฉลี่ย	การยอมรับ
ความเหมาะสมของการจัดเส้นทางในการเข้าใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว	3.62	มาก	4.11	มาก	3.88	มาก	4.46	มากที่สุด
ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	4.14	มาก	3.76	มาก	3.65	มาก	3.78	มาก
ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.20	มาก	3.98	มาก	3.90	มาก	3.93	มาก
การต้อนรับของผู้คนในท้องถิ่นและผู้ให้บริการ	4.00	มาก	4.62	มากที่สุด	4.11	มาก	4.52	มากที่สุด
ความเหมาะสมของระยะเวลาในการให้บริการ	4.46	มากที่สุด	3.30	มาก	4.24	มากที่สุด	3.33	ปานกลาง
ความเหมาะสมของที่พักร	4.16	มาก	4.04	มาก	3.58	มาก	3.80	มาก
ความเหมาะสมของร้านอาหาร	4.38	มากที่สุด	4.40	มากที่สุด	3.47	มาก	4.55	มากที่สุด
ความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.42	มาก	3.44	มาก	4.35	มากที่สุด	4.26	มากที่สุด
ความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ	3.66	มาก	3.98	มาก	4.23	มากที่สุด	4.32	มากที่สุด
ความเหมาะสมในการป้องกันโรค	3.34	ปานกลาง	3.20	ปานกลาง	4.10	มาก	3.50	มาก
ความเหมาะสมในการรักษาสุขภาพ	3.45	มาก	3.72	มาก	4.12	มาก	3.21	ปานกลาง
ความเหมาะสมในการฟื้นฟูสุขภาพ	3.86	มาก	3.83	มาก	4.42	มากที่สุด	3.85	มาก
ความพึงพอใจโดยรวม	3.88	มาก	4.06	มาก	4.01	มาก	4.34	มากที่สุด
ภาพรวม	3.89	มาก	3.88	มาก	4.00	มาก	3.99	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่านักท่องเที่ยวจำลองยอมรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง เส้นทางย่อยที่ 2 เส้นทางพื้ณรักษ์ “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” คือมีรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย โดยยอมรับว่าเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในการฟื้นฟูสุขภาพมากที่สุดซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ราชาวดี สปาและน้ำแร่ โรงพยาบาล มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทย เพื่อรักษาอาการ เป็นต้น น้ำนองฮอตสปา และก้องวิลเล่ย์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถานศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ แช่น้ำแร่ร้อนและแหล่งน้ำแร่ร้อนพริ้ง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน การฟื้นฟูสุขภาพที่เกาะพยาม น้ำตกบกกกราย และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไขถึง 18 ชั่วโมงและอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

รองลงมาคือ เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยยอมรับว่าเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพ ที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพริ้ง ธารินฮอตสปริงเป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผิวดรณดีขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่างค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจิน หยิน” หรือ “โปเซงไตเต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีชื่อเสียงในด้านการรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทรียภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีการแพทย์เพื่อสุขภาพที่ก้องวิลเล่ย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไขถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาลักษณะความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมชายหาดในจังหวัดระนอง เพื่อออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง และเพื่อประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทางรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักริมชายหาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1 ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักริมชายหาดในจังหวัดระนอง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 30,000 บาท อาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีสถานะภาพโสด และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี รายได้ต่อเดือน 45,000 บาทขึ้นไป อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีสถานภาพสมรสแล้ว ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติมีการศึกษาระดับปริญญาตรี นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาคือสุราษฎร์ธานี และจังหวัดชุมพร ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นชาวเยอรมัน รองลงมาคือสวีเดน และสหรัฐอเมริกา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งนักท่องเที่ยวได้ออกเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะสุขภาพของนักท่องเที่ยว คือ กลุ่มที่มีสุขภาพดี จะมีลักษณะการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันการเกิดโรค เพื่อให้สุขภาพดียิ่งขึ้น รวมถึงการดูแลสุขภาพ และกลุ่มที่มีสุขภาพไม่ดี จะมีลักษณะการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ หรือต้องการฟื้นฟูสุขภาพ ให้กลับมามีสุขภาพที่ดีอีกครั้ง รวมถึงการซ่อมแซมสุขภาพ และพบว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เกิดความสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพื่อพักผ่อนและผ่อนคลายทางร่างกายและจิตใจ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่นักท่องเที่ยวชาวไทยสนใจคือการแช่น้ำแร่ร้อน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจเกี่ยวกับการสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ เหตุผลที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ ความเงียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวนอันไม่พึงประสงค์ ส่วน

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกเพราะความสวยงามทางธรรมชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว/ครั้ง อยู่ที่ 5,001-10,000 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีค่าใช้จ่ายมากกว่า 15,000 บาท ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยพำนักอยู่ที่ 3 วัน 2 คืน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพำนักอยู่ 1 เดือน แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ เฟสบุ๊ก (Facebook) ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มาจากเพื่อนแนะนำ ส่วนผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ ครอบครัว และ นักท่องเที่ยวชาวไทย มีผู้ร่วมเดินทาง 3-4 คน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีผู้ร่วมเดินทาง 1-2 คน นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเพื่อการบำบัดรักษาโรคปวดข้อกระดูกมากที่สุด รองลงมาคือโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ส่วนการฟื้นฟูสุขภาพเนื่องจากเจ็บป่วยเป็นโรคจากการทำงานหนัก (ออฟฟิศซินโดรม) รองลงมา คือ โรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือ การแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ รองลงมาคือ กีฬาเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรม สปา/นวดเพื่อสุขภาพ รองลงมาคือการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี ชาวไทยสนใจกิจกรรมการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด รองลงมาคือ สปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรมการสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 71 - 80 ปี และ 80 ปีขึ้นไป ชาวไทยสนใจกิจกรรมการแช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด รองลงมาคือ สปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจกิจกรรมการสัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ รองลงมาคือสปา/นวดเพื่อสุขภาพ

5.2 จากการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประกอบกับความโดดเด่นของทรัพยากรที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพของพื้นที่จังหวัดระนอง จึงสามารถออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนองที่มีความสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 เส้นทางสร้างสุขภาพ เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่มีการเน้นกิจกรรมที่มีความ

เกี่ยวข้องกับสุขภาพมากกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น ซึ่งมีเน้นรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ “สปา ล่องแพ ร่อนแร่ แช่น้ำ” การเรียนรู้วิถีการแพเพื่อสุขภาพที่ก้องวาลเลย์ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น การแช่น้ำแร่ร้อนพร้อมไชออนเซ็นที่แหล่งน้ำพุร้อนพรั้ง ธารินฮอทสปริง ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ศึกษาประวัติศาสตร์ที่พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง)

เส้นทางที่ 2 เส้นทางพินรักซ์ เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน และสถานบริการเพื่อสุขภาพ ที่ไม่เคยมีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก่อน ซึ่งกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเน้นกิจกรรมด้านสุขภาพ คำว่าพินรักซ์ มาจากการรวมคำสองคำ คือคำว่าพิน ที่หมายถึง พินฟู และคำว่า รักซ์ หมายถึง รักษา ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ หรือการฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดีที่มุ่งเน้นการแพทย์ทางเลือกในการรักษา หรือพินฟู โดยมีการแบ่งเส้นทางพินรักซ์ออกเป็น 2 เส้นทางคือ

เส้นทางย่อยที่ 1 “แช่น้ำแร่ร้อน ขอพรสุขภาพ” ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย เส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางใหม่ แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ที่ไม่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมาก่อน ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่ในเส้นทางนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมด้านสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น ได้แก่ ราชวดี สปา และน้ำแร่ โรงพยาบาลระนอง ที่มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษาฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการ เป็นต้น ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ การทำสมาธิและสันทนาการที่วัดหงาว การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อปรับปรุงการดำเนินชีวิตที่จวนเจ้าเมืองระนอง และบ้านร้อยปีเทียนสือ แช่น้ำแร่ร้อนและรับประทานไชออนเซ็นที่แหล่งน้ำแร่ร้อนพรั้ง การนวดและการออกกำลังกายในน้ำแร่ร้อนที่ธารินฮอทสปริง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน

เส้นทางย่อยที่ 2 “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” เป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่ยังไม่มีเคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เน้นการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีสุขภาพไม่ดี ประกอบด้วย การขอพรเรื่อง

สุขภาพ การแช่น้ำแร่ร้อน การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ กิจกรรมโยคะร้อน การใช้บริการการแพทย์ทางเลือก และการฟื้นฟูสุขภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ระยะเวลา 13 คืน 14 วัน

เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน ที่เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในพื้นที่จังหวัดระนอง แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม 4 คืน 5 วัน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน และอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพรรั้ง อารินฮอทสปริง เป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผีวรรณดีขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่างค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจินหยิน” หรือ “โปเซงไต้เต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ่ง มีชื่อเสียงในด้าน การรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทรียภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีสปาเพื่อสุขภาพที่ก้องวัลเลย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ

5.1.3 นักท่องเที่ยวจำลองยอมรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเส้นทางย่อยที่ 2 เส้นทางฟื้นฟู “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” คือมีรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย โดยยอมรับว่าเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในการฟื้นฟูสุขภาพมากที่สุดซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ราชาวดี สปาและน้ำแร่ โรงพยาบาล มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการเป็นต้น น้ำนองฮอทสปริง และก้องวัลเลย์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภท ศาสนสถานศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ แช่น้ำแร่ร้อนและ

แหล่งน้ำแร่ร้อนพรรั้ง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน การฟื้นฟูสุขภาพที่เกาะพยาม น้ำตกบกกกราย และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ถึง 18 ชั่วโมงและอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

รองลงมาคือ เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยยอมรับว่าเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร้อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพรรั้ง ธารินฮอทสปริง เป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผิวดermisขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่างค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจิน หยิน” หรือ “โปเซงไตเต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีชื่อเสียงในด้านการรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทรียภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีสปาเพื่อสุขภาพที่ก้องวัลเลย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักรีสอร์ทครั้งนี้สามารถแบ่งนักท่องเที่ยวได้ออกเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะสุขภาพของนักท่องเที่ยว ดังนี้

1) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดี มีอายุต่ำกว่า 60 ปี หรือวัยกลางคน จะมีลักษณะการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันการเกิดโรค เพื่อให้สุขภาพดียิ่งขึ้น รวมถึงการสร้างสุขภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เกิดความสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ มุ่งเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ที่ต้องการผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน

และต้องการหาความสมดุลและคุณภาพชีวิตเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาพกายและจิต ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเจียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวนอันไม่พึงประสงค์ เพื่อต้องการหลีกเลี่ยง และต้องการพักผ่อนเพื่อความสงบสุข อีกทั้งยังต้องการดูแลตัวเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีปราศจากโรคเรื้อรังต่าง ๆ (คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และคณะ, 2561) และกิจกรรมที่สนใจคือการรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง เพื่อต้องการพักผ่อนและผ่อนคลายทางร่างกาย เหตุผลที่เลือกท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนองเพราะความสวยงามทางธรรมชาติที่ผสมผสานการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติกับกิจกรรมเพื่อสุขภาพ โดยเน้นความสงบสบาย (Gee & Fayos-Sola, 1997; Carrera & Bridges, 2006) และสนใจกิจกรรม กีฬาเพื่อสุขภาพ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และสปา/นวดเพื่อสุขภาพ

2) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดี จะมีลักษณะการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ หรือต้องการฟื้นฟูสุขภาพ ให้กลับมามีสุขภาพที่ดีอีกครั้ง รวมเรียกว่า การซ่อมแซมสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเพื่อการบำบัดรักษาโรคปวดข้อกระดูกมากที่สุด รองลงมาคือโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ส่วนการฟื้นฟูสุขภาพเนื่องจากเจ็บป่วยเป็นโรคจากการทำงานหนัก (ออฟฟิศซินโดม) รองลงมาโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มักเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ คือ การแช่น้ำแร่ร้อนเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยด้วยโรคปวดข้อกระดูก และอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ หรือฟื้นฟูสุขภาพหลังจากการทำงานหนัก และจากโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ร่างกายจะเสื่อมถอยและอ่อนแอลง จิตใจมีการแปรปรวน (นภาพรณ หะวานนท์ และธีรวัลย์ วรรณโทัย, 2552: 10-11; ประนอม โอทกานนท์, 2554: 11-24) ต้องการมากที่สุดในช่วงบั้นปลายชีวิต คือ ความสุข อันเกิดจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดี 3 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ การมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม (ลัดดา ดำริการเลิศ, 2555: 14-15) และเนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่างๆ มาก ดังนั้นการเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านร่างกายและจิตวิทยาในการให้บริการ (Voigt and Pforr, 2014) และมักคำนึงถึงบริการพื้นฐานที่ดี (Gonzales, Brenzel, & Sancho, 2001) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ความปลอดภัย สถานบริการที่มีคุณภาพการบริการที่ดี (Gonzales, Brenzel, & Sancho, 2001) มีความน่าเชื่อถือ การบริการที่เป็นไปตามมาตรฐานด้านสุขภาพ ตลอดจนความเชี่ยวชาญในการให้บริการในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทักษะการใช้ภาษาของผู้ให้บริการ การต้อนรับ (Scopel, 2011) และความเป็นส่วนตัว (Tam, 2007, p.732-745) และการสร้างประสบการณ์ใหม่

(Hrabovski Tomic, 2006) การใช้การรักษาแบบดั้งเดิมเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ (Scopel, 2011) และสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ (Becheri, 1989) จะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

อาจสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองกลุ่มที่มีสุขภาพดี มีอายุต่ำกว่า 60 ปี คุณลักษณะการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนองเป็นการใช้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค เพื่อให้สุขภาพที่ดีอยู่แล้วดียิ่งขึ้น ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจคือ การรับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ กีฬาเพื่อสุขภาพ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และสปา/นวดเพื่อสุขภาพ ส่วนกลุ่มที่มีสุขภาพไม่ดีมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคปวดข้อกระดูก และต้องการฟื้นฟูสุขภาพหลังจากการทำงานหนัก ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจคือ การแช่น้ำแร่ร้อน ส่วนระยะเวลาในการท่องเที่ยวพบว่าอยู่ที่ 3 วัน 2 คืน แต่พบว่านักท่องเที่ยวมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนองอยู่ที่ 1 เดือน

5.2.2 จากการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประกอบกับความโดดเด่นของทรัพยากรที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพของพื้นที่จังหวัดระนอง จึงสามารถออกแบบเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนองที่มีความสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 “จิบแผล ล่องแพ ร่อนแร่ แช่น้ำ” เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่มีการเน้นกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพมากกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น ซึ่งมีเน้นรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีสุขภาพดี และต้องการทำให้สุขภาพดียิ่งขึ้น โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลาดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพรรั้ง อารินฮอตสปริง เป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผิพรรณดีขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่าองค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจิน หยิน” หรือ “โปเซงไตเต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีชื่อเสียงในด้านการรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทรียภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีสปาเพื่อสุขภาพที่ก้อง

วัลเลย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ เส้นทางดังกล่าวพิจารณาความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ในการจัดเส้นทาง (ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539; พณกฤษ อุทมกิตติ, 2556) ซึ่งใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 3 วัน 2 คืน เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคนหรือวัยทำงาน (อายุต่ำกว่า 60 ปี) ซึ่งมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวเพียงสั้น ๆ เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือป้องกันการเกิดโรค

เส้นทางที่ 2 เส้นทางพินรักษ์ เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน และสถานบริการเพื่อสุขภาพ ที่ไม่เคยมีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก่อน ซึ่งกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเน้นกิจกรรมด้านสุขภาพ คำว่าพินรักษ์ มาจากการรวมคำสองคำ คือคำว่าพิน ที่หมายถึง พินฟู และคำว่า รักษ์ หมายถึง รักษา ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการรักษาสุขภาพ หรือการฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดีที่มุ่งเน้นการแพทย์ทางเลือกในการรักษา หรือพินฟู โดยมีการแบ่งเส้นทางพินรักษ์ออกเป็น 2 เส้นทางคือ

เส้นทางย่อยที่ 1 “แช่น้ำแร่ร้อน ขอพรสุขภาพ” ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย เส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางใหม่ แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ที่ไม่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมาก่อน ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่ในเส้นทางนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมด้านสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ราชวดี สปาและน้ำแร่ โรงพยาบาลมีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการเป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถานศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ การทำสมาธิและสันทนาธรรมที่วัดหงาว แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อปรับปรุงการดำเนินชีวิตที่จวนเจ้าเมืองระนอง และบ้านร้อยปีเทียนสือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ แช่น้ำแร่ร้อนและแหล่งน้ำแร่ร้อนพรรั้ง การนวดและการออกกำลังกายในน้ำแร่ร้อนที่ธารินฮอตสปริง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ถึง 18 ชั่วโมงและอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ เส้นทางดังกล่าวพิจารณาความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความเหมาะสมในการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ ในการจัดเส้นทาง (ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539; พณกฤษ อุทมกิตติ, 2556) ซึ่งใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 4 วัน 3 คืน เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

(อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป) สอดคล้องกับเพ็ญพัชรศิณา วิเชียรวรรณ และคณะ (2559) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุมักใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 3 - 4 วัน เนื่องจากมีเวลาว่างจากการทำงานเพราะอยู่ในวัยเกษียณอายุมักมีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวมากกว่า 5 วัน และเป็นสัปดาห์ (นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ, 2559: 2)

เส้นทางย่อยที่ 2 “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” เป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่ยังไม่มีเคยมีในพื้นที่จังหวัดระนองมาก่อน แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่เคยดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เน้นการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ราชาวดี สปาและน้ำแร่ โรงพยาบาล มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วาริบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการ เป็นต้น น้ำนองฮอทสปา และก้องวัลเลย์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ศาลเจ้าตายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ แช่น้ำแร่ร้อน และแหล่งน้ำแร่ร้อนพรรั้ง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ที่สวนสาธารณะรักษะวาริน การฟื้นฟูสุขภาพที่เกาะพยาม น้ำตกบกกทราย และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานใช้น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ได้ถึง 18 ชั่วโมงและอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ เส้นทางดังกล่าวพิจารณาความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความเหมาะสมในการรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ ในการจัดเส้นทาง (ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539; พณกฤษ อุดมกิตติ, 2556) ซึ่งใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 13 คืน 14 วัน เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป) สอดคล้องกับเพ็ญพัชรศิณา วิเชียรวรรณ และคณะ (2559) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุมักใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 3 - 4 วัน เนื่องจากมีเวลาว่างจากการทำงานเพราะอยู่ในวัยเกษียณอายุมักมีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวมากกว่า 5 วัน และเป็นสัปดาห์ (นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ, 2559: 2)

เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน เป็นเส้นทางใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในพื้นที่จังหวัดระนอง แต่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม 4 คืน 5 วัน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น

เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพรัง อารินฮอทสปริง เป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผิพรรณดีขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่างค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจินหยิน” หรือ “โปเซงไต้เต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีชื่อเสียงในด้านการรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทริยภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีการแพทย์เพื่อสุขภาพที่กองวัลเลย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ได้ถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ เส้นทางดังกล่าวพิจารณาความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ในการจัดเส้นทาง (ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539; พณภุช อุดมกิตติ, 2556) ซึ่งใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 5 วัน 4 คืน สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี และต้องการใช้เวลาช่วงวันหยุดยาวหลีกเลี่ยงจากที่อยู่ถาวรและการใช้ชีวิตประจำวันที่ปกติไปยังที่อยู่ชั่วคราวและได้ทำกิจกรรมที่แตกต่างจากปกติ เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกาย จิต และสมองให้สมดุลมากยิ่งขึ้น และผ่อนคลายจากสิ่งที่ตึงเครียดในชีวิตประจำวัน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นหนทางในการลดและละความเครียดออกจากร่างกายและจิตใจ (ชินนภา นิลสนธิ, 2559)

5.2.3 นักท่องเที่ยวจำลองยอมรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองเส้นทางย่อยที่ 2 เส้นทางพื้รภัก “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม คือมีรูปแบบการท่องเที่ยวในการรักษาสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย และฟื้นฟูสุขภาพหลังการเจ็บป่วย ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ราชาวดี สปาและน้ำแร่โรงพยาบาล มีการใช้น้ำในการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และเป็นศูนย์การรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ โดยการแพทย์ทางเลือกที่มีผู้เชี่ยวชาญดูแล เช่น วารีบำบัด สปาเพื่อการแพทย์ กายภาพบำบัด การนวดไทยเพื่อรักษาอาการ เป็นต้น น้ำนองฮอทสปา และกองวัลเลย์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถานศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ยในการขอพรเรื่องสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ แช่น้ำแร่ร้อนและแหล่งน้ำแร่ร้อนพรัง โยคะร้อนเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่สวนสาธารณะรักษะวาริน การฟื้นฟูสุขภาพที่เกาะพยาม น้ำตกบกกทราย และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ได้ถึง 18 ชั่วโมงและอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ อาจเป็นเพราะกิจกรรมการท่องเที่ยว และระยะเวลาในการให้บริการของเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสม โดยยอมรับว่าเส้นทาง

ดังกล่าวมีความเหมาะสมในการฟื้นฟูสุขภาพมากที่สุด อาจเป็นเพราะมีการบริการพื้นฐานที่ดี (Gonzales, Brenzel, & Sancho, 2001) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และความปลอดภัยในการใช้บริการ และสถานบริการมีคุณภาพการบริการที่ดี (Gonzales, Brenzel, & Sancho, 2001) มีความน่าเชื่อถือ การบริการที่เป็นไปตามมาตรฐานด้านสุขภาพ และมีความเชี่ยวชาญในการให้บริการในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้นักท่องเที่ยวยอมรับเส้นทางเส้นทางพักรัก “แช่น้ำแร่ร้อน พักผ่อนเกาะพยาม” อยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ เส้นทางที่ 3 เส้นทางแบบผสมผสาน ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ (ที่เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และสามารถดูแลตัวเองได้) และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านและอาหารทะเลเพื่อสุขภาพที่คลองลัดโนด การเรียนรู้วิถีชีวิตคนร่อนแร่ที่หมู่บ้านหาดส้มแป้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อป้องกันการเกิดโรคทางจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ การแช่น้ำแร่ร้อนแหล่งน้ำพุร้อนพรัง ธารินฮอตสปริง เป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ผิวดermisดีขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทศาสนสถาน ขอพรสุขภาพที่ศาลเจ้าต่ายเต๊ะเอี้ย ซึ่งเป็นความเชื่อว่างค์เทพประธานของศาลเจ้าที่มีชื่อว่า “หงอจินหยิน” หรือ “โปเซงไต้เต่” ที่ตามประวัติ กล่าวว่า เป็นนายแพทย์ในสมัยราชวงศ์ซ่ง มีชื่อเสียงในด้านการรักษา สามารถชุบชีวิตคนตายได้ และที่นั่นมีตำหรับยาสมุนไพรช่วยในการรักษาโรค แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางประวัติศาสตร์พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ (จำลอง) ชมความงดงามของพระราชวังทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง ชมการจัดสวนและการประดับตกแต่งอาคารเพื่อเพิ่มสุนทรียภาพของชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสถานบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีการแพทย์เพื่อสุขภาพที่ก้องวัลเลย์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การรับประทานไข่น้ำแร่ที่ใช้เวลาในการแช่ไข่ถึง 18 ชั่วโมง และอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ อาจเป็นเพราะความเหมาะสมของร้านอาหาร และการต้อนรับของผู้คนในท้องถิ่นและผู้ให้บริการที่ทำให้นักท่องเที่ยวยอมรับเส้นทางแบบผสมผสาน โดยยอมรับว่าเส้นทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพมากที่สุด อาจเป็นเพราะเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติกับกิจกรรมเพื่อสุขภาพ โดยเน้นความสงบสบาย (Gee & Fayos-Sola, 1997; Carrera & Bridges, 2006) ทำให้สุขภาพที่ดีอยู่แล้วดียิ่งขึ้น ลักษณะการเดินทางเพื่อให้ร่างกายมีความรู้สึกผ่อนคลาย ส่งเสริมให้มีพลังกำลังสมบูรณ์แข็งแรง และมีสุขภาพจิตที่ดี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1) สถานบริการเพื่อสุขภาพ ประเภทที่พัก ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการให้บริการผู้สูงอายุ และควรเพิ่มกิจกรรมเพื่อสุขภาพไว้บริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการพำนักรีสอร์ทเพื่อสุขภาพ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และบรรยากาศให้เอื้อต่อการส่งเสริม ป้องกัน รักษา หรือฟื้นฟูสุขภาพ

2) สถานบริการเพื่อสุขภาพ ประเภทร้านอาหาร ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการให้บริการผู้สูงอายุ และเพิ่มการเสนอเมนูอาหารเพื่อสุขภาพอย่างแท้จริง เช่น เมนูอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีปัญหาเรื่องโรคปวดข้อกระดูก เมนูอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความเครียด เป็นต้น

3) พัฒนาเส้นทางสร้างสุขภาพให้มีความเหมาะสม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มที่มีสุขภาพดี โดยเฉพาะกิจกรรมการป้องกันโรคที่ยังไม่มีความชัดเจน นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการป้องกันโรคโดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง เป็นเพียงการสร้างเส้นทางที่มีความเหมาะสมต่อการสร้างสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดีตามผลการศึกษาความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของพื้นที่จังหวัดระนองเท่านั้น จึงเสนอว่า ควรศึกษาเส้นทาง รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะของทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการรักษาสุขภาพ และฟื้นฟูสุขภาพ และอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์หรือนักกายภาพบำบัด สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพไม่ดีเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้ง เพื่อสนับสนุนนโยบายผลักดันให้จังหวัดระนองเป็นเมืองสุขภาพที่ครบวงจร สามารถขยายผลเป็นเมืองแห่ง “Wellness” แบบเต็มรูปแบบ

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism). สำนักงาน ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2556). แนวทางการดำเนินงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพระดับจังหวัด. กระทรวงสาธารณสุข.
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2548). ความหมายของนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ด ดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ และวิภาวดี ลีมีงส์สวัสดิ์. (2561). สถานการณ์ ความต้องการ และ แนวโน้มของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา. 10(1).
- ฉันทิช วรรณณอม. (2559). การวางแผนและการจัดรายการนำเที่ยว. นนทบุรี: เพิร์นข้าหลวง พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชื่นนภา นิลสนธิ. (2559). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพะด้านการพัฒนาการฟื้นฟูจิตวิญญาณ: ปัจจัย แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและการตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ กรณีศึกษา จังหวัด เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ) คณะ การจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐธิดา เย็นบำรุง และอรุณ สถิตพงศ์สถาพร. (2557). เมืองระนอง: การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐาน ทรัพยากร. ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เทวัญ ธาณิรัตน์. (2559). ความหมายการแพทย์ทางเลือก. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaicam.go.th/idx.php>. ค้นเมื่อ 13 มกราคม 2563.
- ธนาคารไทยพาณิชย์ SCB Economic Intelligence Center. (2017). คิदनอกกรอบ ตอบโจทย์เท รนด์ธุรกิจ Wellness Tourism. ธนาคารไทยพาณิชย์.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. (2548). การวิจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย. จุลสารการท่องเที่ยว. 5(4).
- นพพร จันทรนาชู. (2560). รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัด กาญจนบุรี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นภาพร หะวานนท์ และธีรวัลย์ วรรณโทย. (2552). วิถีเรือนจำสุขภาพะ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2559). รูปแบบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้า ไทย, 36(2): 1 - 19.

- นิถมน คำเอี่ยม. (2553). แนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542) วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2554). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 11 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- ประนอม โอทกานนท์. (2554). ชีวิตที่สุขสมบูรณ์ของผู้สูงอายุไทย หลักการ งานวิจัย และบทเรียนจากประสบการณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ คุณรัตน์ และคณะ. (2546). (ร่าง) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร แผนงานวิจัยย่อยเรื่อง การศึกษาและสำรวจเส้นทางการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (เอกสารอัดสำเนา).
- พนกฤษ อุดมกิตติ. (2556). การจัดการเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญพักตร์ศินา วิเชียรวรรณ วิภาดา มุกดา วันพุช เชิญขวัญ และดนุสรณ์ กาญจนวงศ์. (2559). จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในประเทศของผู้สูงอายุ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ. 3(2).
- ภาวิณี ศรีสันต์ สุจิตรา กฤติยวรรณ สุชีรา พระมาลา และศุภชัย จันทรงาม. (2558). เส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดอุบลราชธานี. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2545). การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. (2550). คุณลักษณะพื้นฐานทฤษฎีภูเขาน้ำแข็ง. สืบค้นจาก <http://competency.rmutp.ac.th/underlying-characteristic-or-attribute/>.
- รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์. (2558). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และธีระวัฒน์ จันทิก. (2561). การท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อกิจกรรมท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2561).
- วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553). สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วชิรา รินทร์ศรี และลักษมี งามมีศรี. (2561). สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดนครสวรรค์. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์. 8(3).
- วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว. (2551). การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2539). รายงานฉบับสมบูรณ์จังหวัดอุดรธานี: คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- ศรัณย์ ดำริสุข. (2547). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- ศุภรา กันตพัฒนะ. (2552). ตามรอยบ่อน้ำแร่ร้อนที่ระนอง. สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2557). ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: โอกาสใหม่ไทยเติบโตรับ AEC. สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา.
- สำนักเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). สถานการณ์การท่องเที่ยว. สำนักเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง. (2560). รายงานผลการดำเนินงานสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดระนองปี 2560. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง.
- สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม. (2557). การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2557. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สมบัติ กาญจนกิจ สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ วิภาวดี ลีมีงส์สวัสดิ์ เรณูมาศ มาอุ่น และรัตน ปานเรียนแสน. (2559). การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สิทธิ กองสาสนะ. (2552). การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 4(2).
- อรสุณี มูลละ. (2555). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวนานาชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุษณีย์ ผาสุข ขวลิย์ ณ ถลาง สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ และสหพันธ์ ตั้งเบญจสิริกุล. (2560). แนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อดึงดูดตลาดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 12(พิเศษ).
- อรสุณี มูลละ. (2555). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวนานาชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Allport, Gordon. (1935). Attitudes. In Handbook of social psychology, edited by Murchison, C. Worcester, Mass: Clark University Press.
- Bardo and Hartman. (1982). Urban Sociology. A Systematic Introduction. U.S.A.: F.E. Peacock Publishers, Inc.
- Becheri, E. (1989). From Thermalism to health Tourism. *Revue de Touris*. 44(4). 15-19.
- Carrera, P. M. & Bridges, J. F. P. (2006). Globalization and healthcare: understanding health and medical tourism. *Expert Review of Pharmacoeconomics and Outcomes Research*, 6(4), 447-454.
- Chisnall, P. M. (2001). Market research. (6 ed.). Maidenhead: McGraw-Hill.
- Eisner, E. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their form and function in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*.
- Gee, Y. & Fayos-Sola, E. (1997). World Tourism Organization, WTO: Madrid.
- Goeldner, C. R. and Ritchies, B. J. (2006). Tourism: Principles, practices and philosophies. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Gonzales, A., Brenzel, L., & Sancho, J. (2001). Health tourism and related services: Caribbean development and international trade, document submitted to the regional negotiating machinery (RNM). Retrieved from <http://siteresources.worldbank.org/INTOECS/Resources/Brenzel-LeFrancPaper.pdf>.
- Engel, J. F., Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1995). Consumer behavior. (8 ed.). Chicago: The Dryden Press.
- Hrabovski Tomić, E. (2006). Destinacije zdravstvenog turizma – sa osvrtom na banje Vojvodine. Novi Sad: Prometej.
- Hawkins, D. I., Best, R. J., & Coney, K. A. (1986). Consumer Behavior: Implications for marketing strategy. (3 ed.). Plano: Business Publications, Inc.
- Holloway, C. (2004). Marketing for tourism. England: Pearson Education Limited.
- Horx, M. (2002). Die Acht Sphären Der Zukunft-Ein Wegweiser in Die Kultur Des 21. Jahrhunderts, Wien: Amalthea-Signum.
- Kassarjian, H. (1981). Personality and consumer behaviour. *Journal of Marketing Research*, 8, 409-418
- Keeves P. J. (1988). Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbooks. Oxford: Pergamon Press.

- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. (11 ed.). Harlow: Prentice Hall.
- Madaus, G.F., Scriven, M.S., & Stufflebeam, D.L. (1983). *Evaluation models viewpoints on educational and human services evaluation*. 8th ed. Boston: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Mendick, R. and Hall, A. (2011) Europe's largest stem cell clinic shut down after death of baby, *The Telegraph*, 8 May. Available at <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/8500233/Europes-largest-stem-cell-clinic-shut-down-after-death-of-baby.html> (accessed 10 September 2019).
- National Center of Complementary Medicine : NCCAM. (2005). *What is Ayurvedic medicine* Bethesda, MD: Author.
- Pender, N.J., Murdaugh, C.L., and Parson, M.A. (2002). *Health Promotion in Nursing Practice*. 4th ed. Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall.
- Scopel, E. (2011). *Spa Tourism. Seminar Reconstruction and Management in spa centers in Serbia*. Belgrade: Megatrend University.
- Smith, M. and Puczko, L. (2009). *Health and Wellness Tourism*. Elsevier, USA
- Tam J.L.M.(2007), *linking Quality improvement with patient satisfaction : A study of a health service center*. *Marketing intelligence and planning* , Vol.25, No 7, pp.732-745
- The Global Spa Summit (GSS). (2011). *The Global Spa Summit Announces 2011 Venue and Theme; Names Three Co-Chairs to Shape Agenda*. New York, NY December 1, 2010.
- The Global Wellness Institute. (2015). *The Global Wellness Tourism Economy Report 2013 & 2014* is the property of the Global Wellness Institute. The Global Wellness Institute.
- Willer D. (1986). *Scientific Sociology: Theory and Method*. Englewood Clift, N.J.: Prentice-Hall.
- Voigt, C.; Laing, J.; Wray, M.; Brown, G.; Howat, G.; Weiler, B. and Trembath, R. (2010). *Health Tourism in Australia: Supply, Demand and Opportunity*. Australia: CRC.
- Voigt C, and Pforr, C. (2014). *Wellness tourism*. London: Routledge.
- Wells, W., Burnett, J., & Moriarty, S. (1992). *Advertising principles*. (2 ed.). USA: Prentice-hall.
- Willer, D. (1986). *Scientific Sociology : Theory and Method*. Englewood Clift,NJ:Prentice Hall Inc.
- United Nation. (2000). *Guidelines on integrated planning for sustainable tourism development*. New York: United Nations Publication.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักร
ในจังหวัดระนอง

ข้อชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับความเป็นจริงและในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

1. เพศ

- ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง

2. อายุ

- ☐ 1) ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 2) 31 - 40 ปี
☐ 3) 41 - 60 ปี ☐ 4) 61 - 70 ปี
☐ 5) 71 - 80 ปี ☐ 6) 80 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

- ☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2) ปริญญาตรี ☐ 3) สูงกว่าปริญญาตรี

4. รายได้ต่อเดือน

- ☐ 1) ไม่มีรายได้ ☐ 2) น้อยกว่า 15,000 บาท
☐ 3) 15,000 - 30,000 บาท ☐ 4) 30,001 - 45,000 บาท
☐ 5) 45,000 บาทขึ้นไป

5. อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ☐ 1) รับจ้าง ☐ 2) เกษตรกร
☐ 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ☐ 4) ว่างาน
☐ 5) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ
☐ 6) นักเรียน/นักศึกษา ☐ 7) พนักงานบริษัทเอกชน

6. ภูมิลำเนาจังหวัด.....

7. สถานภาพ

- ☐ 1) โสด ☐ 2) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่
☐ 3) สมรส

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพักผ่อนในจังหวัดระนอง

ข้อชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับความเป็นจริงและในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

- ☐ 1) บำบัดอาหารเจ็บป่วยจากโรค (ระบุ).....
- ☐ 2) พักผ่อนและผ่อนคลายทางร่างกายและจิตใจ
- ☐ 3) ฟื้นฟูสุขภาพให้แข็งแรงที่เกิดจากโรค (ระบุ).....
- ☐ 4) ส่งเสริมสุขภาพให้เกิดความสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ
- ☐ 5) ป้องกันอาการเจ็บป่วย
- ☐ 6) พัฒนาอุปนิสัยการใช้ชีวิตอย่างถูกสุขอนามัย
- ☐ 7) ต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สนใจ คือ (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) ขอพรสุขภาพ
- ☐ 2) รับประทานอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ
- ☐ 3) แช่น้ำแร่ร้อน/การใช้น้ำเพื่อการบำบัด
- ☐ 4) สัมผัสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชุมชน
- ☐ 5) สปา/นวดเพื่อสุขภาพ
- ☐ 6) โยคะร้อน
- ☐ 7) กีฬาเพื่อสุขภาพ
- ☐ 8) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์
- ☐ 9) สัมผัสธรรมชาติประเภทชายหาด เกาะ
- ☐ 10) สัมผัสธรรมชาติประเภทน้ำตก
- ☐ 11) สัมผัสธรรมชาติประเภทถ้ำ
- ☐ 12) สัมผัสธรรมชาติประเภทภูเขา
- ☐ 13) การทำสมาธิ

3. เหตุผลที่สำคัญที่สุดในการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) ความมีชื่อเสียง
- ☐ 2) ความสวยงามทางธรรมชาติ
- ☐ 3) ความเงียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวนอันไม่พึงประสงค์
- ☐ 4) ความสะดวกในการเข้าถึง
- ☐ 5) ความปลอดภัย
- ☐ 6) สิ่งอำนวยความสะดวก

4. ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดระนอง/ครั้ง

- ☐ 1) น้อยกว่า 5,000 บาท
- ☐ 2) 5,001-10,000 บาท
- ☐ 3) 10,001-15,000 บาท
- ☐ 4) มากกว่า 15,000 บาท

5. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวหรือพำนักรักษาในแหล่งท่องเที่ยว

- ☐ 1) 1 วัน ไม่พักค้างคืน
- ☐ 2) 2 วัน 1 คืน
- ☐ 3) 3 วัน 2 คืน
- ☐ 4) มากกว่า 3 วัน 2 คืน (โปรดระบุ).....

6. ท่านรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองจากแหล่งใด

- ☐ 1) การโฆษณาผ่านโทรทัศน์
- ☐ 2) เว็บไซต์
- ☐ 3) เฟสบุ๊ก (Facebook)
- ☐ 4) ไลน์ (Line)
- ☐ 5) เพื่อนแนะนำ
- ☐ 6) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- ☐ 7) บริษัทนำเที่ยว
- ☐ 8) ยูทูบ (YouTube)

7. ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

- ☐ 1) ไม่มี
- ☐ 2) คนในครอบครัว
- ☐ 3) เพื่อน
- ☐ 4) แฟน

8. จำนวนสมาชิกที่เดินทางมาด้วย

- ☐ 1) ไม่มี
- ☐ 2) 1-2 คน
- ☐ 3) 3-4 คน
- ☐ 4) มากกว่า 4 คน

แบบประเมินการยอมรับเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักร
ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนอง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทาง รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพำนักรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพของจังหวัดระนองที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งความหมายของระดับความคิดเห็นมีดังนี้

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อมูลการประเมิน	การยอมรับ				
	5	4	3	2	1
ความเหมาะสมของการจัดเส้นทางกรเข้าใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว					
ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว					
ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
การต้อนรับของผู้คนในท้องถิ่นและผู้ให้บริการ					
ความเหมาะสมของระยะเวลาในการให้บริการ					
ความเหมาะสมของที่พักร					
ความเหมาะสมของร้านอาหาร					
ความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
ความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ					
ความเหมาะสมในการป้องกันโรค					
ความเหมาะสมในการรักษาสุขภาพ					
ความเหมาะสมในการฟื้นฟูสุขภาพ					
ความพึงพอใจโดยรวม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

